

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

Analýza příjmů a vydání domácností v ČR

Aneta Švejnová

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Aneta Švejnohová

Ekonomika a management

Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza příjmů a vydání domácností ČR

Název anglicky

Analysis of incomes and expenditure of CR households

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je provedení analýzy příjmů a výdajů domácností zaměstnanců v České republice. Analýza se bude týkat struktury jednotlivých výdajových položek v domácnostech se zaměřením na příjmy a výdaje v domácnostech zaměstnanců v závislosti na dosaženém vzdělání.

Metodika

Pro zjištění stavu a vývoje ukazatelů charakterizujících příjmy a vydání domácností budou použity metody explorační analýzy. Následně pro další analýzy budou pro vybrané ukazatele užity některé z metod indukční statistiky či analýzy časových řad.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 s.

Klíčová slova

příjmy a vydání domácností, struktura vydání, statistika rodinných účtů, statistické analýzy

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J., SEKERKA, B., SEVEROVÁ, L., STARÁ, D., 2018. Makroekonomie: makroekonomický přehled. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-708-5.

ČSÚ, Metodika – statistika rodinných účtů (on-line)

HINDLS, R. – HRONOVÁ, S. – SEGER, J. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional publishing, 2006. ISBN 80-86419-99-1.

KÁBA, B. – SVATOŠOVÁ, L. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-359-9.

MELOUN, M. – MILITKÝ, J. – UNIVERZITA KARLOVA. *Kompendium statistického zpracování dat*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2196-8.

SVATOŠOVÁ, Libuše, KÁBA, Bohumil, 2008. *Statistické metody II*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. ISBN 978-80-213-1736-9.

SYROVÝ, Petr, TYL, Tomáš, 2014. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4832-0.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2020

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Analýza příjmů a vydání domácností v ČR“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6. března 2021

Poděkování

Mé poděkování patří prof. Ing. Libuši Svatošové, CSc., za čas, který mé práci věnovala, za rady, které byly pro moji práci přínosem i za věcné připomínky a odborné vedení při zpracování této bakalářské práce.

Analýza příjmů a vydání domácností v ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vývojem čistých peněžních příjmů domácností zaměstnanců s nižším a vyšším vzděláním osoby v čele domácnosti, dále také vývojem spotřebního vydání domácností v České republice v letech 2010-2019. Cílem práce bylo analyzovat změny čistých peněžních příjmů zaměstnanců s nižším a vyšším vzděláním a s nimi související změny jak ve výši, tak ve struktuře jejich spotřebních vydání.

V úvodu teoretické části je definována časová řada, jsou zde vysvětleny základní pojmy, které souvisejí s čistými peněžními příjmy a spotřebními výdaji domácností. Dále jsou zde popsány metodiky sběru dat, kterými se Český statistický úřad řídí v rámci statistiky rodinných účtů. Objasněn je také princip klasifikace individuální spotřeby COICOP.

Praktická část je zaměřena na zpracování dat získaných z ČSÚ. Analýza je zaměřena na vývoj čistých peněžních příjmů domácností s nižším a vyšším vzděláním a dále na porovnání spotřebních vydání, která jsou členěna podle klasifikace individuální spotřeby. Analýza změn byla provedena u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele a také domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele. Konkrétní hodnoty jsou pro lepší vizualizaci zaznamenány v časových řadách, převážně ve sloupcových grafech a následně jsou porovnány.

Závěrem práce je shrnutí provedené analýzy.

Klíčová slova: domácnost, příjmy, čisté peněžní příjmy domácností, spotřební vydání domácností, struktura spotřebních vydání, statistika rodinných účtů, časové řady, klasifikace individuální spotřeby COICOP

Analysis of incomes and expenditure of CR households

Abstract

This bachelor thesis is focused on the trend of net money income households of employees with lower and higher education of the head of the household followed also by trend of consumption expenditure in The Czech Republic in years (between) 2010 – 2019. Thesis was focused on analysis of net money income change in employee households with lower and higher education in absolute value and in the structure of their consumption expenditure.

There is the definition of time series in the first section of theoretical part where are explained basic terms connected with net money incomes and consumption expenditure households of employees with lower and higher education. There is also description of data gathering used by Czech Statistical Office in the section of household income and expenditure. The explanation of the classification of individual consumption COICOP is also explained in the thesis.

Practical part of the thesis is focused on processing of data published by Czech Statistical Office. The analysis is focused on trend of household net money income of employees with lower and higher education and their consumption expenditure which are divided by classification of individual consumption. Change investigation analysis was done based on employee households by activity status of head of household for both, means households of employees with lower and higher education. Data are consolidated in time series and for better visualization done mainly in clustered column graphs. The data comparison comments are also included.

There is the summarization at the end of the thesis.

Keywords: household, incomes, net money income of households, consumption expenditure of households, classification of consumption expenditure, statistic income and expenditure of households, time series, classification of individual consumption by purpose COICOP

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
2.2.1 Induktivní statistika.....	13
2.2.2 Analýza časových řad	14
2.2.3 Statistické prognózování (Statistická predikce).....	15
3 Teoretická východiska	17
3.1 Domácnost.....	17
3.2 Příjmy.....	20
3.2.1 Příjmy ze závislé činnosti	20
3.2.2 Příjmy z podnikání.....	20
3.2.3 Sociální příjmy.....	21
3.2.4 Ostatní příjmy	21
3.2.5 Nepeněžní příjmy.....	21
3.2.6 Peněžní příjmy	22
3.3 Výdaje	22
3.4 Statistika rodinných účtů (SRÚ)	23
3.4.1 Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika do roku 2016.....	24
3.4.2 Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika od roku 2017	24
3.5 Klasifikace COICOP	25
4 Vlastní práce	28
4.1 Domácnost.....	28
4.2 Čisté peněžní příjmy	30
4.3 Vydání	31
4.3.1 Smíšený účel	32
4.3.2 Shrnutí oddílů spotřebních vydání.....	33
4.3.3 Potraviny nealkoholické nápoje (oddíl 01).....	35
4.3.4 Alkoholické nápoje, tabák (oddíl 02)	36
4.3.5 Odívání a obuv (oddíl 03).....	38
4.3.6 Bydlení, voda, energie, paliva (oddíl 04).....	39
4.3.7 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy (oddíl 05).....	40
4.3.8 Zdraví (oddíl 06).....	41
4.3.9 Doprava (oddíl 07).....	42
4.3.10 Pošty a telekomunikace (oddíl 08).....	44

4.3.11	Rekreace a kultura (oddíl 09).....	45
4.3.12	Vzdělávání (oddíl 10).....	46
4.3.13	Stravování a ubytování (oddíl 11).....	49
4.3.14	Ostatní zboží a služby (oddíl 12)	51
5	Závěr.....	53
6	Seznam použitých zdrojů.....	56
7	Přílohy	60

Seznam obrázků

Obrázek 1: Makroekonomický koloběh

Seznam tabulek

Tabulka 1: Celková spotřební vydání u zaměstnanců s nižším vzděláním

Tabulka 2: Celková spotřební vydání u zaměstnanců s vyšším vzděláním

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu domácností v čele se zaměstnanci v ČR v letech 2010-2019

Graf 2: Čisté peněžní příjmy domácností v letech 2010-2019 (v Kč/osobu/rok)

Graf 3: Vývoj spotřebních vydání domácností v letech 2010-2019 (v Kč/osobu/rok)

Graf 4: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 01 (v Kč/osobu/rok)

Graf 5: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 02 (v Kč/osobu/rok)

Grafy 6 a 7: Podrobnější vývoj spotřebních vydání v oddíle 02 (skupina 02.1 a 02.2)

Graf 8: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 03 (v Kč/osobu/rok)

Graf 9: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 04 (v Kč/osobu/rok)

Graf 10: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 05 (v Kč/osobu/rok)

Graf 11: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 06 (v Kč/osobu/rok)

Graf 12: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 07 (v Kč/osobu/rok)

Graf 13: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 08 (v Kč/osobu/rok)

Graf 14: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 09 (v Kč/osobu/rok)

Graf 15: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 10 (v Kč/osobu/rok)

Graf 16: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 11 (v Kč/osobu/rok)

Graf 17: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 12 (v Kč/osobu/rok)

1 Úvod

Vývoj ekonomiky země má vliv na hospodaření domácností se svými příjmy. Zároveň však platí, že ekonomiku dané země do značné míry podporují právě finanční prostředky vynaložené na nákup zboží a služeb, tj. všechna spotřební vydání. Výši vydání a její strukturu ovlivňuje výše minimální měsíční mzdy, od které se odráží i výše průměrné měsíční mzdy. Dalším faktorem, který ovlivňuje vydání domácností je míra nezaměstnanosti. Stát může ovlivnit výši i strukturu vydání také opatřeními ČNB (snížení/zvýšení úrokových sazeb) a reformami v důchodovém, zdravotním a sociálním pojištění, a to např. zvýšením nemocenských dávek, či sociálních podpor, ale také uvalením vyšší daně na některé zboží. Výše vydání obvykle úměrně roste s výší příjmů.

Příjmy hrají v našem životě velkou roli a zásadně se odrážejí v životní úrovni rodiny či domácnosti. Velkou úlohu v odměňování zaměstnanců zaměstnavatelem má kromě praxe v oboru také vzdělání. Kdy zaměstnavatel předpokládá u osoby s vyšším vzděláním větší schopnosti, dovednosti a produktivitu práce a je ochotný takovému zaměstnanci přiznat vyšší mzdové ohodnocení. To je hlavně v posledních letech motivací ke zvýšení svého vzdělání pro mnoho lidí. Model čím vyšší vzdělání, tím vyšší ohodnocení platí především ve státní sféře, kde jsou zaměstnanci zařazeni dle svého nejvyššího dosaženého vzdělání a let praxe do platových tříd a hodnoceni dle mzdových tarifů. Lze tedy předpokládat, že domácnost, kde je osobou v čele zaměstnanec s vyšším vzděláním, bude mít vyšší příjmy než domácnost s osobou s nižším vzděláním v čele. Tím budou ovlivněna i vydání a jejich struktura.

Výše příjmů usměrňuje naše chování a často má vliv i na společenské postavení a životní styl. Priorita jedné rodiny nemusí být prioritou druhé. A právě to se spolu s výší příjmů projevuje ve struktuře spotřebního vydání jednotlivých domácností. Dobře fungující a finančně gramotná domácnost se při rozhodování o struktuře svých výdajů řídí zbytností daného vydání. Kdy nezbytné výdaje jsou platby povinné, které vyplývají z uzavření smlouvy (nájemné, energie, výživné, školné apod.), nutné výdaje jsou nepovinné platby, za jejichž neuhrazení nehrozí sankce (roční členství v klubech, spolcích, ...) a zbytné výdaje jsou takové finanční prostředky, které osoba/domácnost dobrovolně použije na nákup speciálních potravin, alkoholu, tabáku, či většího množství oblečení, než nutně

potřebuje. Stěžejním úkolem nás všech je uvědomit si, co je věcí nezbytnou, kterou si pořídit musím a co je zboží, bez kterého mohu celkem spokojeně žít.

Pokud bývají vydání domácností pravidelně vyšší než příjmy, je to pro rodinu či domácnost dlouhodobě ekonomicky neudržitelné. Domácnost hospodaří se záporným rozpočtem a pomalu se dostává do dluhové pasti. Proto je velmi důležité naučit se hospodařit se svými příjmy. Dobrým řešením je vytvoření finančního plánu. Vždy je důležité znát velikost svých příjmů, jelikož právě výše příjmů nám naznačuje, jaké zboží, v jakém množství a v jaké kvalitě si můžeme koupit. Pro dlouhodobé fungování domácnosti je důležité, aby si domácnost s příjmy vystačila a nejlépe si vytvářela finanční rezervu pro případ nemoci, úrazu či jiné nenadálé situace.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je provedení analýzy vývoje příjmů zaměstnaneckých domácností, a s nimi souvisejících změn ve vydáních domácností v ČR. Analýza se bude týkat zejména struktury spotřebního vydání v období let 2010–2019 u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele a u domácností, kde v čele stojí zaměstnanec s vyšším vzděláním. Především půjde o porovnání čistých peněžních příjmů a spotřebních vydání mezi těmito skupinami domácností.

2.2 Metodika

Podkladem pro bakalářskou práci byla data získaná z Českého statistického úřadu, který zjišťuje a zpracovává údaje o příjmech a vydáních domácností v České republice v rámci statistiky rodinných účtů. Praktická část je vypracována na základě číselných hodnot zveřejněných na webových stránkách ČSÚ (www.cszo.cz). Tyto číselné hodnoty jsou poskytovány veřejnosti bez podání možného vysvětlení vývoje příjmů a vydání. Práce se zaměřuje na vývoj ukazatelů a na interpretaci získaných výsledků.

2.2.1 Induktivní statistika

V praktické části proběhla analýza změn ve vydáních domácností zaměstnanců s nižším a vyšším vzděláním pomocí induktivní neboli inferenční statistiky. Podstatou induktivní statistiky je zobecňování zákonitostí naměřených ve vybraných domácnostech v čele se zaměstnancem na všechny zaměstnanecké domácnosti v ČR. (Neubauer, 2016)

Přesnější by samozřejmě bylo, kdyby předmětem zkoumání byly všechny domácnosti se zaměstnancem v čele, avšak to je z důvodu velkého počtu domácností v ČR a náročnosti zpracování zjištěných údajů o jejich příjmech i vydáních nemožné. (Litschmannová, 2011) V roce 2019 totiž bylo v ČR takovýchto domácností 2 206 339.

Podstatou pro vypracování analýzy vlastní práce bylo uspořádání ukazatelů a popis jejich hodnot v čase. Tohoto uspořádání bylo v bakalářské práci využito jak při vytváření

časových řad, tak při následných výpočtech trendových funkcí, absolutních/relativních přírůstků a úbytků, tempa růstu a dalších. (Litschmannová, 2011)

2.2.2 Analýza časových řad

V praktické části této bakalářské práce jsou hojně využívané časové řady, které byly vytvořeny z dat Českého statistického úřadu. Časová řada představuje „*posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování (dat), která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času ve směru minulost-přítomnost.*“ (Hindls, 2006)

Cílem analýzy časových řad je získat přehled o charakteru procesu, který řada reprezentuje. Vývoj časové řady ve vlastní práci znázorňuje sloupcový graf a při podrobnější analýze, u skupin jednotlivých oddílů spotřebních vydání, spojnicový graf.

V bakalářské práci naleznete časové řady dlouhodobé, které zaznamenávají vývoj ukazatelů v průběhu let 2010-2019 a zároveň okamžikové časové řady, které hodnoty ukazatelů sledují v daném čase (31.12. daného kalendářního roku). (Budíková, 2010)

Vývoj časových řad bude sledován z hlediska absolutního porovnání jednotlivých hodnot daných ukazatelů v daném čase. Nejčastěji budou využity absolutní charakteristiky, kdy budou používány první diference neboli absolutní přírůstky. Hodnoty řady se označí jako y_t , $t = 1, 2, \dots, n$, kde je možno určit první absolutní diference jako rozdíly sousedních pozorování řady a $dy_t = y_t - y_{t-1}$, $t = 2, 3, \dots, n$.

Rozdílem dvou sousedních absolutních přírůstků (prvních diferencí) jsou dosaženy druhé absolutní diference: $d^{(2)}y_t = dy_t - dy_{t-1} = y_t - 2y_{t-1} + y_{t-2}$, $t = 3, \dots, n$, kterých je celkem $n-2$. Druhé absolutní diference vystihují absolutní zrychlení či zpomalení vývoje.

V práci jsou dále využívány také relativní charakteristiky, počítán je především koeficient růstu/poklesu: $k_t = y_t/y_{t-1}$, $t = 2, 3, \dots, n$, které popisují relativní rychlost změn hodnot v časové řadě. Koeficient růstu nemá danou jednotku, avšak pokud je vyjádřený v procentech, je označován jako tempo růstu. (Svatošová, 2004)

Každá časová řada ukazuje trend neboli tendenci dlouhodobého vývoje hodnot sledovaného ukazatele v čase. Časová řada může mít rostoucí, klesající nebo konstantní trend. Trend je možné popsat pomocí trendových funkcí. Modelování trendu pomocí

trendových funkcí se používá v případě, kdy trend odpovídá určité funkci (lineární, kvadratické, exponenciální, mocninná, logaritmická apod.). (Hančlová, 2003)

$$\text{lineární } T_t = a + bt$$

$$\text{kvadratická } T_t = a + bt + ct^2$$

$$\text{logaritmická } T_t = a + b \log t$$

$$\text{exponenciální } T_t = a b^t$$

$$\text{mocninná } T_t = a t^b$$

Pro zvolení vhodného modelu trendové funkce byly využity indexy determinace a korelace, které nám znázorňují procentuální shodu dané funkce s vývojem ukazatele v čase (trendem časové řady).

Index determinace, který je vyjádřený: $I^2 = 1 - \frac{\sum(y_t - u_t)^2}{\sum(y_t - \bar{y})^2}$, kde \bar{y} je aritmetický průměr empirických hodnot časové řady y_1, \dots, y_n . Index determinace I^2 se pohybuje v rozmezí $0 \leq I^2 \leq 1$. Čím je hodnota indexu determinace I^2 bližší k jedničce (neboli 100 %), tím lépe model vystihuje vývoj sledovaného ukazatele v čase neboli trend časové řady a naopak. Takto zvolená funkce nejlépe ztvárňuje vývoj jevu v minulosti a obdobně bude vyjadřovat jevy v budoucnu. (Svatošová, 2004)

Dále byla vhodnost zvolení příslušné funkce pro jednotlivé časové řady ověřována metodou MAPE (Mean Absolute Percentage Error), která nám určuje střední absolutní procentuální chybu a předurčuje přesnost použité metody. Za vhodně použitý model je považována hodnota blízko 10 %. Čím je hodnota MAPE nižší, tím je zvolená funkce vhodnější. (Svatošová, 2008) Pro výpočet byl použit vzorec: $MAPE = \sum \left(\frac{|y_t - u_t|}{y_t} \right) \times \frac{100}{n}$

2.2.3 Statistické prognózování (Statistická predikce)

V praktické části byla u některých oddílů spotřebních vydání domácností vytvořena i tzv. statistická predikce. Jde o odhady průběhu sledovaných oblastí do budoucna, které se provádějí na základě průběhu časové řady po celých 10 let sledování zkoumaného ukazatele. Základem statistického prognózování je metoda extrapolace, kdy se určí základní tendence (trend) ve vývoji sledované veličiny v rámci zvoleného časového období. Předpovědí je extrapolovaný trend. Extrapolace má zpravidla význam pouze při tvorbě krátkodobých prognóz tj. 1-3 období. (Hindls, 2006; Neubauer, 2016; Svatošová, 2008)

V praktické části byly vytvořeny odhady vývoje časové řady v letech 2020 a 2021. K odhadu výše vydání bylo využito modelu trendových funkcí. Pro úspěšnou konstrukci extrapoláčních předpovědí pomocí klasických modelů vývojových tendencí je však nutné dodržení stálého vnějšího prostředí.

Právě nedodržení stálých vnějších podmínek, které mají vliv na vývoj časové řady, může být příčinou případné neúspěšnosti předpovědi vytvořené ve vlastní práci. Vytvořené odhady v této práci pracují i nadále s nezměněnými vnějšími podmínkami. V souvislosti s epidemiologickou situací v letech 2020 a 2021 v ČR však ke změně vnějších podmínek došlo, a jistě budou mít na vývoj časové řady vliv. Nicméně vytvořená predikce nám ukazuje, k jakému vývoji by u daných ukazatelů zaměstnaneckých domácností v následujících letech docházelo za dodržení principu *ceteris paribus*. (Svatošová, 2008)

Vhodnost prognózy na následující dva roky byla posouzena na základě pseudoprognozy. Ta byla stanovena z časové řady oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje zkrácené o rok (2019), kde byl vyjádřen trend a vypočítána prognóza právě na tento rok. Následně byly vypočteny rozdíly mezi skutečnými a prognózovanými údaji roku 2019 pomocí relativní chyby prognózy, která je definována vzorcem: $r = \frac{P - S}{S} \times 100 (\%)$ (P = prognóza a S = skutečnost). Pokud je relativní chyba prognózy do 5 %, lze říci, že je předpověď velmi přesná. Pokud se relativní chyba prognózy pohybuje v rozmezí 5-10 %, je předpověď uspokojivá. (Kába, 2012)

Pro vytvoření odhadu dalšího vývoje v následujících letech je možné využít konstrukce tzv. adaptivních modelů, které nepředpokládají stabilitu analytického tvaru trendové funkce a pracují i s takovými trendovými složkami, jejichž charakter se v čase výrazně a nepravidelně mění. Takovým modelem je i Brownův model exponenciálního vyrovnání, který zohledňuje stáří dat časové řady, přičemž platí, že čím jsou data starší, tím je jejich váha nižší. (Svatošová, 2008)

3 Teoretická východiska

3.1 Domácnost

Podle ustanovení § 115 zákona č.40/1964 Sb., občanský zákoník, účinného do 31.12.2013, domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně hradí náklady na své potřeby. (K pojmu společné domácnosti, [online])

Jinak řečeno, domácnost je společenství lidí, kteří spolu žijí a podílejí se na úhradě základních výdajů (na výživu, provoz domácnosti, údržbu bytu, ...). (Budíková, 2010)

Český statistický úřad (ČSÚ) definuje domácnosti jako hlavní subjekty statistického zjišťování. ČSÚ rozlišuje několik typů domácností. Úplná rodina je rodina, jejíž základní jednotkou je manželský (partnerský) pár s dětmi nebo bez dětí. Neúplnou rodinou je jeden z rodičů a alespoň jedno dítě. Čistou rodinou jsou všechny vyživované děti spolu s rodiči, pokud v domácnosti nežijí jiné osoby. Součástí smíšené úplné rodiny je kromě partnerského páru a vyživovaných dětí další osoba (např. i děti již nevyživované). Ve smíšené neúplné rodině žije jeden z rodičů s vyživovaným dítětem a další osobou, nebo pouze jeden rodič s nevyživovaným dítětem. Jako nerodinnou domácnost charakterizuje ČSÚ dvě nebo více osob, příbuzných i nepříbuzných, které netvoří rodinnou domácnost (osoby nespojené manželstvím, partnerským svazkem ani vztahem rodič a dítě).

Český statistický úřad člení domácnosti hned z několika hledisek. Na domácnosti lze nahlížet podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce a podle právního důvodu užívání bytu, podle kvintilového rozdělení čistých peněžních příjmů na osobu, podle počtu vyživovaných dětí apod. (Příjmy a životní podmínky domácností - 2019 [online])

Pět skupin domácností odvozujeme od postavení osoby v čele této domácnosti. V domácnostech zaměstnanců je osoba v čele v pracovním nebo ve služebním poměru. U domácností samostatně činných osob musí osoba v čele domácnosti podnikat. V čele domácnosti důchodců stojí nepracující důchodce. Pokud je osoba v čele domácnosti označena za nezaměstnanou, domácnost nazýváme domácností nezaměstnaných (v úplných rodinách manželka nebo děti mohou pracovat). Ostatními domácnostmi označujeme ty domácnosti, kde osoba v čele není ekonomicky aktivní ani nepobírá žádný z důchodů (osoby pobírající rodičovský příspěvek a studenti).

Osobou v čele domácnosti v úplných rodinách je vždy muž. U neúplných rodin a nerodinných domácností je pro určení osoby v čele prvním hlediskem ekonomická aktivita a druhým výše peněžního příjmu jednotlivých členů domácnosti.

Podle nejvyššího dosaženého vzdělání osoby v čele členíme domácnosti zaměstnanců na 2 skupiny. První skupinou jsou domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním, kde osoba v čele domácnosti získala nejvýše výuční list nebo dosáhla základního vzdělání, tedy takové osoby, které nezakončili své vzdělání maturitní zkouškou. Druhou skupinou jsou domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním, kde osoba v čele dokončila minimálně úplné střední vzdělání, tudíž má maturitu, či vzdělání vyšší. Toto dělení je pro bakalářskou práci stěžejní. (Příjmy a životní podmínky domácností - 2019, [online])

Rodinný rozpočet je velice důležitou součástí hospodaření domácností. Rodinný rozpočet dokáže popsat (ne)ekonomické chování celé rodiny a celkově finanční situaci rodiny. Základem rodinného rozpočtu je kompletní analýza příjmů a výdajů, a to jak těch pravidelných, tak i těch jednorázových. (Smrčka, 2010)

Součástí sestavení rodinného rozpočtu je i dosažení finanční rezervy, která nám slouží pro případ nečekaných výdajů a pomáhá v případě výpadku nebo snížení příjmů. Vytvoření finanční rezervy vyžaduje jistou dávku odříkání. Důležité je si uvědomit, co si v naší finanční situaci ještě můžeme dovolit, a co už ne. A pokud zjistíme, že nejsme schopni si na danou věc ušetřit, měli bychom uvažovat o levnější variantě, nebo si tzv. zbytnou věc odříct úplně a nepožít si ji na dluh. (Syrový, 2014)

Domácnosti představují část národního hospodářství, která spojuje všechny jednotky, jejichž funkcí je spotřeba. Domácnosti jsou vlastníky výrobních faktorů (práce, půdy, kapitálu), které jsou využívány ve firmách při výrobě statků a při poskytování služeb. Z využití výrobních faktorů při výrobě plynou domácnostem od firem důchody. Od vlády zase přijímají transferové platby ve formě různých sociálních dávek, podpor a příspěvků. Domácnosti používají své důchody k úhradě daní, na nákup statků a služeb nebo k vytvoření osobních úspor. (Brčák, 2018)

Z ekonomického hlediska jsou domácnosti nezbytnou součástí modelu ekonomického koloběhu. Ekonomický koloběh zobrazuje tok peněz a tok statků a služeb v ekonomice. Domácnosti vlastní výrobní faktory, které prodávají nebo pronajímají firmám na trhu výrobních faktorů. Výrobní faktory můžeme jednoduše rozdělit do tří

kategorií: přírodní zdroje jako jsou půda, les, ložiska uhlí, písek, kámen apod., dále práce tedy veškerá lidská činnost, která slouží k výrobě statků (činnost cukráře, prodavačky v cukrárně, účetní, ...) a nakonec kapitál, to je takový výrobní faktor, který byl vyroben jinými výrobními faktory např. budovy, stroje, nářadí, náčiní apod. Firmy domácnostem za výrobní faktory vyplácejí důchody: mzdy za práci, renty za půdu a za kapitál úroky. Firmy vyrábějí statky, které domácnosti na trhu statků a služeb nakupují a dále je spotřebovávají. Ekonomickými statky jsou zboží (např. čokoláda, kabát či televizor) a služby (výuka jazyků, ošetření pleti u kosmetičky apod.). Peníze za nákup statků a služeb tvoří příjem firem, firmy za ně kupují opět výrobní faktory. A tak se koloběh uzavírá. (Lipovská, 2017)

Pokud se podíváme na funkci vlády v ekonomickém koloběhu, zjistíme, že jako jediný subjekt koloběhu má pouze poptávající stranu, kdy nakupuje zboží a služby od tuzemských i zahraničních dodavatelů (léky, zbraně, ...). Posledním subjektem na trhu statků a služeb je zahraničí (domácnosti, firmy i vlády), které zastává jak poptávající (export), tak nabízející stranu (import). (Pavelka, 2007)

Ekonomický koloběh ukazuje, jak v ekonomice obíhá tok peněz a tok zboží a služeb, jak proudí peníze mezi ekonomickými subjekty. Model ekonomického koloběhu nám popisuje organizaci ekonomiky a ukazuje nám, jak proudí peníze mezi domácnostmi a firmami. Pokud se tok peněz a tok zboží a služeb přeruší, nastává problém v ekonomice. Problémy pak mají jak domácnosti, tak firmy. Krize ekonomiky má vliv na nezaměstnanost. Pokud se ekonomika propadá, upadá zájem spotřebitelů o zboží a služby, firmy tedy nepotřebují tolik zaměstnanců a roste nezaměstnanost. Když roste nezaměstnanost, mají domácnosti nižší příjmy a nenakupují tolik zboží od firem a tím příjmy firem dále klesají a firmy jsou nuceny propouštět další zaměstnance. Někdy firmy svou činnost dokonce ukončí. Během krize by měla do ekonomiky zasáhnout vláda a ekonomiku opět nastartovat s pomocí vládních výdajů (např. dotacemi, zvýšení státních sociálních podpor, snížením daní apod.) Pokud zboží a služby nenakupují domácnosti, měla by je nakoupit vláda, pak by se firmám zvýšily příjmy, mohly by opět zaměstnat více lidí, klesla by nezaměstnanost a domácnosti by mohly opět začít ve větším nakupovat. Ekonomický koloběh by se opět nastartoval. (Lipovská, 2007)

Obrázek 1: Makroekonomický koloběh

Zdroj: Pavelka, 2007

3.2 Příjmy

Příjmy domácnosti lze vymezit jako peněžní částky/naturálie, které členové domácnosti získávají. Nejčastějším příjmem je příjem ze zaměstnání nebo podnikání, avšak častým příjmem jsou i sociální dávky nebo ostatní příjmy jako například příjmy z pronájmu. (Málek, 2010)

3.2.1 Příjmy ze závislé činnosti

Příjmy ze závislé činnosti jsou všechny příjmy plynoucí z pracovně-právního poměru a odměny plynoucí z dohod o práci. Takové příjmy mají podobu peněžní a naturální (možnost užívání služebního auta i pro soukromé účely, ...).

3.2.2 Příjmy z podnikání

Příjmy z podnikání zahrnují příjmy z hlavní i vedlejší podnikatelské činnosti. Jsou to příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, s tím souvisí také příjmy z prodeje přebytků takového hospodářství, příjmy ze živnosti, a dále příjmy z výkonu nezávislého povolání a příjmy z autorských práv apod.

3.2.3 Sociální příjmy

Sociální příjmy jsou všechny typy důchodů (starobní, invalidní, vdovské a sirotčí), dávky nemocenského pojištění (náhrady mzdy při pracovní neschopnosti, ošetřovné i peněžité pomoc v mateřství), přídavky na děti, dávky státní sociální podpory v nezaměstnanosti, dále tzv. výsluhové příspěvky vyplácené policistům, vojákům či profesionálním hasičům za odsloužené roky a ostatní sociální příjmy.

3.2.4 Ostatní příjmy

Ostatní příjmy můžeme charakterizovat jako příjmy z kapitálového majetku, příjmy z finančních operací (úroky z vkladů, výnosy z dluhopisů, vkladových a podílových listů, dividendy z akcií, podíly na zisku společností), dále příjmy z pronájmu, příjmy z životního a penzijního pojištění, peněžité transfery mezi domácnostmi (výživné na dítě/manželku). (Málek, 2010)

3.2.5 Nepeněžní příjmy

Zaměstnavatel může zaměstnanci po dohodě vyplatit v peněžní podobě částku vyšší nebo totožnou s výší minimální mzdy a zbývající část mzdy pak může být vyplacena ve formě naturální. Obecně platí, že výši naturální mzdy přepočítáme do peněz tak, že cena výrobku, práce nebo služby poskytnuté zaměstnavatelem odpovídá ceně obvyklé nebo nižší, přičemž platí, že cenou obvyklou je cena, kterou účtuje zaměstnavatel svým ostatním odběratelům.

Naturální příjem neboli naturální mzda je mzda vyplacená zaměstnanci v nepeněžní podobě. Do naturálních příjmů patří např. stravenky, nealkoholické nápoje na pracovišti, příspěvek na kulturní a sportovní akce, na tuzemskou rekreaci, ale také příspěvek zaměstnavatele na penzijní pojištění apod. U zaměstnanců v potravinářském průmyslu to mohou být vyrobené potraviny, v zemědělském podniku pak naturálie v podobě obilí, brambor, Lze tedy říct, že se jedná o všechny výrobky (kromě lihovin, tabákových výrobků či jiných návykových látek), výkony, práce nebo služby. (Daně pro lidi.cz [online])

Naturální příjmy nejsou jen příjmy od zaměstnavatele, tvoří je i hodnota jídla z vlastní restaurace nebo hodnota potravin a výrobků z vlastního hospodářství (např. vejce, mléko, užitková zvířata, ...). (Spotřební výdaje domácností - 2019 [online])

3.2.6 Peněžní příjmy

Hrubé peněžní příjmy domácnosti jsou veškeré pracovní příjmy, sociální příjmy, příplatky, prémie a všechny další druhy příjmů, které jsou jednotlivým členům domácnosti postoupeny. Avšak nejde o příjmy, které jsou domácnostem vyplaceny. Tato částka slouží pro výpočet odvodů na sociálním a zdravotním pojištění. (Metodika - příjmy, výdaje a životní podmínky domácností [online])

Čistý peněžní příjem definujeme u zaměstnance jako finanční částku, kterou zaměstnavatel zaslal na účet zaměstnance nebo ji předal v hotovosti. Jde o příjem zdaněný a zároveň ponížený o odvody na zdravotní a sociální pojištění. U podnikatele jsou to opět peníze, které mu z podnikání zbývají po zdanění a po úhradě povinných pojištění (zdravotního a sociálního). (Metodické vysvětlivky [online])

Čistý peněžní příjem domácnosti je pak souhrn čistých peněžních příjmů, sociálních příjmů a dalších příjmů všech členů domácnosti. Jednoduše řečeno: „*Zdaněný hrubý příjem, od kterého jsou dále odečteny zdravotní a sociální pojištění. Součástí čistého příjmu nejsou ani půjčky a přijaté úvěry ani vybrané úspory.*“ (Metodika - příjmy, výdaje a životní podmínky domácností [online])

Z toho vyplývá i definice hrubého peněžního vydání. Hrubá peněžní vydání nezahrnují vklady, splacené bezhotovostní půjčky, splacené úvěry a půjčky soukromým osobám. (Metodické vysvětlivky [online])

3.3 Výdaje

Výdaje domácnosti vymezujeme jako peněžní částky, které jsou vynaloženy na zajištění chodu domácnosti a na uspokojení potřeb jejích členů. (Málek, 2010)

Z hlediska rodinného rozpočtu členíme výdaje na nezbytné, nutné a zbytné. Za nezbytné výdaje považujeme ty, které jsou smluvně vázané jako například splátky úvěrů, nájemné, dodávky energií, vodné a stočné, platby daní, platby výživného, stravného a případně i školného. Nutné výdaje jsou nepovinné platby, za které domácnosti nebudou

platit sankce v případě jejich neuhrazení. Mezi nutné výdaje patří například roční členství ve sportovních klubech nebo spolcích nebo roční dálniční známka. U nutných výdajů by domácnost měla zvážit, jak často služeb využívá, a zda by se rodině nevyplatilo místo dlouhodobého zaplacení využít krátkodobých a levnějších variant. K nutným výdajům řadíme také stavební spoření, které je vázáno smlouvou, ale není pokutováno v případě výpadku spoření. Dále pak základní životní potřeby rodiny jako je výživa a oblečení, tady je však velice důležité určit hranici, kde končí výdaje nutné a začínají zbytné. Zbytné výdaje nejsou vázány žádnou smlouvou ani je nepotřebujeme k zajištění elementárních životních podmínek. Zbytné výdaje jsou dobrovolně utrácené peníze například za speciální potraviny, alkohol, tabákové zboží, větší množství (nebo značkové) oblečení. (Smrčka, 2010)

Je třeba zmínit, že výdaje za elektroniku u domácností s nižšími příjmy jsou srovnatelné s výdaji na elektroniku u domácností s vyššími příjmy. Jde o touhu lidí s nižšími příjmy vyrovnat se ostatním a demonstrovat na veřejnosti, že jsem úspěšný, že si mohu dovolit mít nový mobilní telefon, i když mi ten stávající ještě dobře slouží. Ve většině případů je ale právě elektronika pořizována na dluh s možností splátkových kalendářů. Tento způsob hospodaření pak vede často domácnost do tzv. dluhových pastí, kdy domácnost není schopna hradit všechny své závazky a často situace končí vydáním exekučních příkazů. (Syrův, 2014)

3.4 Statistika rodinných účtů (SRÚ)

To, jak domácnosti hospodaří, se odráží v ekonomice dané země. Statistickí se zajímají o to, jak vysoké jsou příjmy, výdaje a také struktura spotřeby domácností. Jejich šetření spočívá ve zjišťování, shromažďování, sběru a zaznamenávání údajů, které následně analyzují, vyhodnocují, srovnávají.

Výsledkem šetření jsou především informace o výši a struktuře výdajů domácností, které jsou zdrojem dat, využívaných ČSÚ. Tyto informace jsou podkladem pro sociální a ekonomický výzkum. Využívá je Ministerstvo práce a sociálních věcí jako podklady pro výpočet sociálních dávek. Slouží k sestavení účtů za sektor domácností ve statistice národních účtů (SNA). Pro mezinárodní srovnání je využívají organizace Eurostat, OECD a další.

3.4.1 Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika do roku 2016

Rodinné účty jsou předmětem zájmu statistiků v ČR již od roku 1957. Šetření se neobejde bez spolupráce s hospodařícími zpravodajskými domácnostmi, které podávají potřebné údaje pracovníkům ČSÚ, kteří se specializují na SRÚ.

Šetření probíhá na souboru 3000 domácností, které jsou vybrány na základě daných kritérií – tedy kvótním výběrem. Šetření probíhá celoročně a ve všech krajích ČR. Zpravodajské domácnosti zapisují na denní bázi veškeré své příjmy a výdaje za všechny členy domácnosti do tiskopisu. Aby nedocházelo ke zbytečnému přetěžování domácností, vede se podrobná evidence vydání za potraviny a nealkoholické nápoje od roku 2006 již pouze dva měsíce v roce, v dalších deseti měsících pak domácnosti sdělují jen celkovou sumu vydání. Zpravodajské domácnosti podávají po celý rok informace ČSÚ. Zpravodajským domácnostem je za spolupráci vyplácena peněžité odměna.

Do roku 2005 byly výběrovými znaky určitá sociální skupina domácnosti a čistý peněžní příjem na osobu, v domácnostech ekonomicky aktivních osob počet dětí a v domácnostech důchodců pak počet členů.

Od roku 2006 byly předmětem šetření již všechny typy domácností zastoupené v populaci, tedy i domácnosti nezaměstnaných, domácnosti důchodců s ekonomicky aktivními členy nebo domácnosti, v nichž není žádná ekonomicky aktivní osoba. Do výběru byly zařazeny i domácnosti malých obcí.

I přes tyto změny nemohly výsledky šetření, které byly provedeny v domácnostech, vybraných kvótním výběrem, dostatečně reprezentovat údaje o celé populaci v zemi, a proto se od kvótního výběru v roce 2016 upustilo. Kvótní výběr byl nahrazen výběrem náhodným. (Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika do roku 2016 [online])

3.4.2 Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika od roku 2017

V roce 2017 byla implementována metoda integrace šetření SRÚ do šetření Životní podmínky a výběr domácností není zajišťován kvótním výběrem, nýbrž výběrem náhodným. Zpravodajskými domácnostmi jsou domácnosti náhodně vybrané v rámci šetření Životní podmínky. Taková domácnost může být šetřena i dva po sobě jdoucí roky, avšak referenční období 2krát 4 týdny nesmí být stejné.

Od roku 2017 již domácnost nemusí zapisovat všechny své výdaje. Postačuje odevzdání účtenek, či dokladů, které potvrzují všechny náklady na bydlení, vzdělávání, dopravu, kulturu, sport, pojištění, Do výdajů je však nutné zahrnout i výdaje na potraviny, které má domácnost z vlastního domácího hospodářství jako jsou např. maso, vejce, ovoce, zelenina apod.

Šetření začíná rozhovorem, jehož cílem je zjistit základní informace o domácnosti (složení domácnosti, údaje o domě/bytě, vybavení a domácím hospodářství). Rozhovor s respondentem probíhá formou CAPI, kdy tazatel zapisuje odpovědi přímo do dotazníku v notebooku, je však využívána i forma PAPI, kdy se odpovědi zapisují do papírového dotazníku a až následně ukládají do elektronické podoby. Poté, co respondenti (zpravodajské domácnosti) odevzdají řádně vyplněný Deník zpravodajské domácnosti a nashromážděné účtenky, pracovník ČSÚ přepíše a zatřídí jednotlivé výdajové položky do elektronické verze dotazníku podle mezinárodní klasifikace COICOP. Za spolupráci a účast v šetření náleží zpravodajské domácnosti finanční odměna. (Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika od roku 2017 [online])

3.5 Klasifikace COICOP

„Český statistický úřad podle § 19 odst.1 zákona č.89/1995 Sb., o státní statistické službě, zavádí s účinností od 1. ledna 1997 Klasifikaci individuální spotřeby podle účelu – Klasifikaci CZ-COICOP.“ Podkladem pro vypracování klasifikace CZ-COICOP byl mezinárodní standard Classification of Individual Consumption by Purpose – COICOP, který je běžně využíván v systému národních účtů (SNA). (Opatření Českého statistického úřadu k zavedení Klasifikace individuální spotřeby podle účelu CZ-COICOP [online])

CZ-COICOP je nejen součástí systému národních účtů, uplatňuje se i v dalších statistických oblastech, jako jsou přehledy rozpočtu domácností, indexy spotřebitelských cen a mezinárodní srovnání hrubého domácího produktu (HDP).

Klasifikace CZ-COICOP je pro statistická zjišťování závazná. První a zatím také poslední aktualizace této klasifikace byla provedena v roce 1999. Aktualizovaná verze je tedy označována CZ-COICOP (99).

Předmětem klasifikace CZ-COICOP je zatřídění všech druhů individuální spotřeby, tj. zboží a služeb podle účelu. Klasifikace je třístupňová, prvním stupněm je oddíl, druhým

stupněm je skupina a třetím stupněm je třída. Klasifikace COICOP je tvořena 14 oddíly, dále členěnými na 58 skupin se 157 třídami.

Klasifikace CZ-COICOP je navržena tak, aby bylo možné rozčlenit výdaje na individuální spotřebu do tří sektorů. Vydání individuální spotřeby je rozděleno na: Výdaje domácností na individuální spotřebu (oddíly 01-12), Výdaje NISD (neziskových institucí sloužících domácnostem) na individuální spotřebu (oddíl 13) a Výdaje vládních institucí (veřejnoprávních subjektů) na individuální spotřebu (oddíl 14). Prvních 12 oddílů sleduje tedy spotřební výdaje domácností. Jde o výdaje na:

01 Potraviny a nealkoholické nápoje

02 Alkoholické nápoje, tabák

03 Odívání a obuv

04 Bydlení, voda, energie, paliva

05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy

06 Zdraví

07 Doprava

08 Pošty a telekomunikace

09 Rekreační a kultura

10 Vzdělávání

11 Stravování a ubytování

12 Ostatní zboží a služby (Klasifikace individuální spotřeby- II. METODICKÁ ČÁST (CZ-COICOP) [online])

Například oddíl 06 má 3 skupiny. Skupinu 1 tvoří náklady na léčiva a zdravotnické prostředky, skupinu 2 náklady na ambulantní zdravotní péči a skupinu 3 náklady na ústavní zdravotní péči. Skupiny jsou dále členěny do tříd. Pro rekonstrukci lze uvést celou strukturu oddílu 06 spotřebních vydání.

06 ZDRAVÍ

06.1 Léčiva a zdravotnické prostředky

06.1.1 Léčiva (NT)

06.1.2 Ostatní zdravotnické výrobky (NT)

06.1.3 Léčebné a protetické prostředky (T)

06.2 Ambulantní zdravotní péče

06.2.1 Ambulantní lékařská péče (S)

06.2.2 Ambulantní stomatologická péče (S)

06.2.3 Ambulantní zdravotní péče ostatní (S)

06.3 Ústavní zdravotní péče

Kategorizování spotřebního zboží můžeme demonstrovat na koupi pečiva. Pečivo zařazujeme do oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje, skupiny 1 Potraviny a třídy 1 Pekárenské výrobky; obiloviny (NT). Jedná se o klasifikaci 01.1.1. Dalším příkladem mohou být jablka. Jablka zařazujeme do oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje, skupiny 1 Potraviny a třídy 6 Ovoce. Jablka jsou tedy klasifikována jako výdaj s kódovým označením 01.1.6. (Klasifikace individuální spotřeby - III. SYSTEMATICKÁ ČÁST (CZ-COICOP) [online])

V této hierarchii jsou členěny i ostatní náklady na zboží a služby. Třídy jsou složeny ze zboží nebo služeb. Každá třída je označena podle své tzv. trvanlivosti. Zjednodušeně lze říci, že značí, kolikrát lze zboží použít. Jako NT = netrvanlivé (zboží lze použít pouze jednou – typickým příkladem jsou potraviny), ST = střednětrvanlivé (zboží lze použít více než jednou, opakovaně – např. oděvy) a konečně T = trvanlivé (zboží lze použít nepřetržitě po dobu delší než jeden rok – např. nábytek). Pokud se třídy skládají ze služeb jsou označeny S. (Klasifikace individuální spotřeby- II. METODICKÁ ČÁST (CZ-COICOP) [online])

4 Vlastní práce

Bakalářská práce se soustřeďuje právě na období od roku 2010 do roku 2019. Struktura a procentuální zastoupení výdajů domácností se zaměstnancem s nižším i s vyšším vzděláním v čele se během 10 let výrazně nezměnila. Ceny většiny zboží a služeb se v tomto období zvyšovaly, ale současně docházelo i ke zvýšení minimálních měsíčních mezd i hrubých měsíčních mezd a čistých příjmů domácností. Předpokladem pro příznivý vývoj je stabilní ekonomika v ČR do roku 2019. Pokles české ekonomiky byl však zaznamenán v roce 2020, především ve 2. čtvrtletí, a lze očekávat, že se pokles projeví i v roce 2021 vzhledem k vývoji epidemiologické situace (pandemie COVID – 19) a na ní vázaná opatření, která bylo potřeba v ČR nastavit (uzavření výrobních podniků, utlumení výroby).

4.1 Domácnost

Statistický úřad eviduje v roce 2019 v ČR celkem 4 452 970 domácností. Pro podrobnější zpracování zjišťovaných dat člení domácnosti dle různých kritérií. Bakalářská práce využívá členění podle postavení osoby v čele domácnosti.

Dle dat získaných z ČSÚ dělíme domácnosti podle tohoto hlediska na domácnosti, kde osobou v čele domácnosti jsou zaměstnanci, osoby samostatně činné, důchodci, nezaměstnaní a dále pak všechny ostatní.

V roce 2019 byl celkový počet domácností se zaměstnanci v čele 2 206 339. Domácností zaměstnanců s nižším vzděláním v čele bylo 889 081 a s vyšším vzděláním v čele 1 317 258. Domácností, kde v čele stojí osoba samostatně činná, bylo 577 338 a domácností, kde je v čele nezaměstnaný, bylo 102 932.

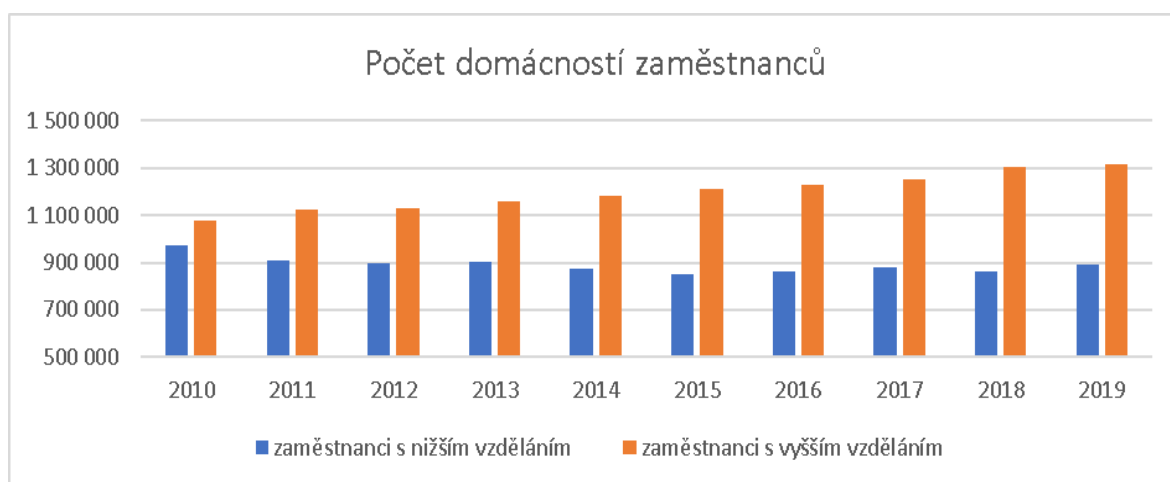
Domácností v čele s důchodcem bylo evidováno 1 526 003. Domácnosti důchodců dále členíme na domácnosti s pracujícími členy a domácnosti bez pracujících členů. Všechny zbylé domácnosti tj. 40 358 domácností tvoří tzv. ostatní domácnosti. (Příjmy a životní podmínky domácností - 2019 [online tabulka])

V rámci členění domácností podle postavení osoby v čele, sledovala autorka této práce desetileté období, a to roky 2010–2019. Předmětem sledování byly domácnosti, v jejichž čele byly pouze zaměstnanci. První skupinu tvoří domácnosti, kde je osobou v čele zaměstnaná osoba s nižším vzděláním, a druhou sledovanou skupinu tvoří

domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním v čele. V roce 2019 tvořily domácnosti se zaměstnancem v čele 49,6 % z celkového počtu 4 452 970 domácností.

V průběhu deseti let se výrazně změnil podíl těchto domácností. Bázický index u zaměstnanců domácností s nižším vzděláním za deset let sledování činí 91,3 %. Je tedy zřejmé, že rok od roku klesal podíl domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním, a naopak rostl podíl domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním. To svědčí o dobrých možnostech vzdělávání a přístupnosti vzdělání široké veřejnosti, a hlavně o vůli a ochotě studovat a dále se vzdělávat. Počet domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním vzrostl z 1 074 798 v roce 2010 na 1 317 258 v roce 2019, což můžeme vyjádřit bázickým indexem 122,56 %.

Graf 1: Vývoj počtu domácností v čele se zaměstnanci v ČR v letech 2010-2019

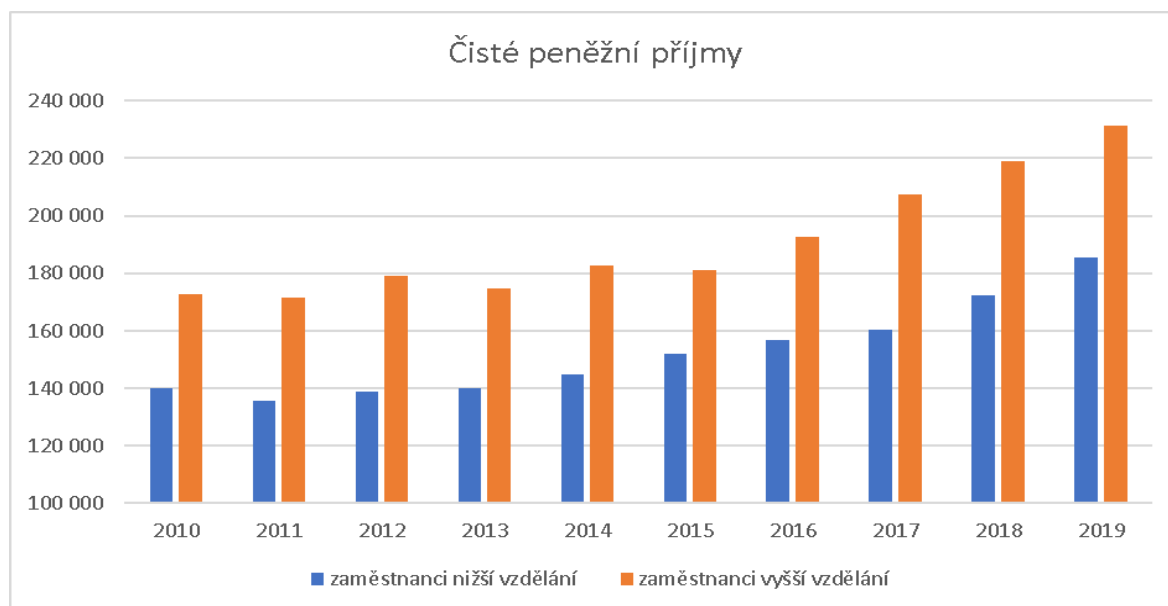
Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Strukturu spotřebního vydání a samozřejmě i výši čistých peněžních příjmů domácnosti do jisté míry ovlivňuje složení domácnosti, tedy i počet vyživovaných dětí a jejich věk, počet osob pobírajících rodičovský příspěvek, počet nepracujících důchodců a počet nezaměstnaných. Výdaje jsou také závislé na zdravotním stavu členů domácnosti, odráží se v nich i záliby/hobby, jednoduše řečeno, jak členové domácností tráví volný čas.

4.2 Čisté peněžní příjmy

Z analýzy dat získaných z ČSÚ vyplývá, že příjem na osobu v domácnostech se zaměstnancem s nižším vzděláním dosahuje v letech 2010–2019 v průměru 79,84 % příjmu na osobu v domácnosti se zaměstnancem s vyšším vzděláním. Z grafu je patrné, že se výše vzdělání odráží ve výši čistého peněžního příjmu.

Graf 2: Čisté peněžní příjmy domácností v letech 2010-2019 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

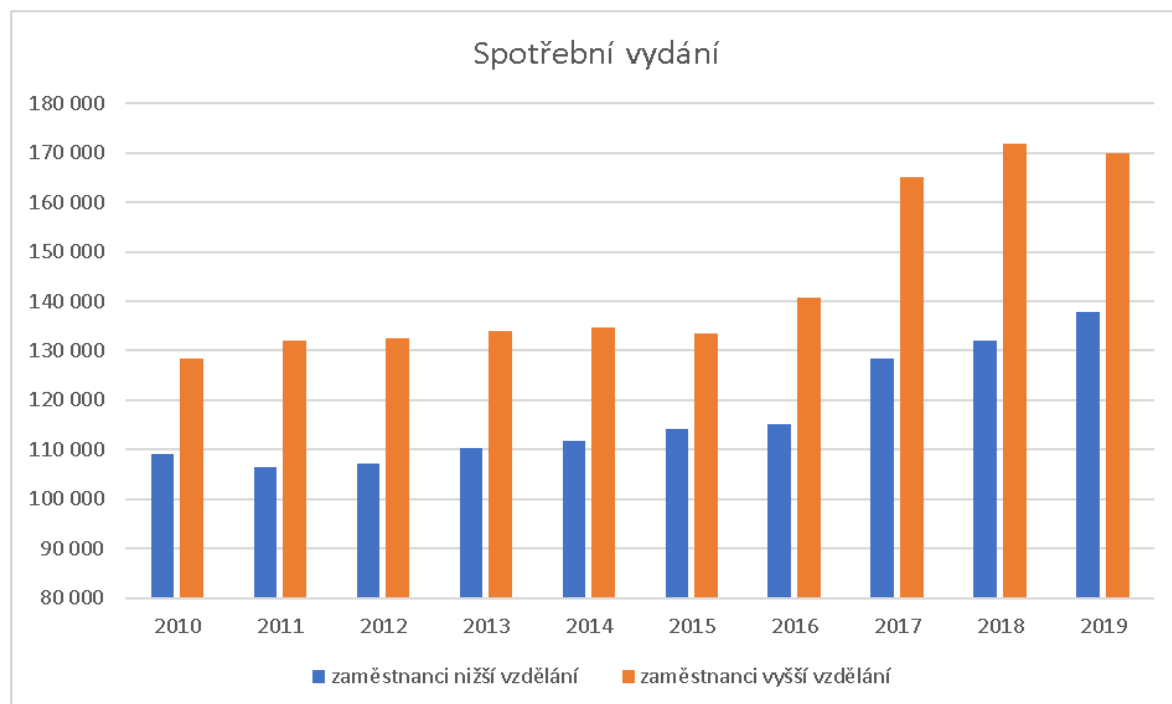
Na začátku časové řady, tedy v roce 2010, činil roční čistý peněžní příjem na osobu v domácnosti, kde je osobou v čele osoba s nižším vzděláním, 140 127 Kč. V roce 2011 poklesl roční peněžní příjem téměř o 5 tis. Kč/osobu/rok. V letech 2011-2019 lze opět pozorovat rostoucí trend, kdy průměrný koeficient růstu vykazoval hodnotu 1,0399. Průměrně rostly čisté peněžní příjmy o 3,99 % ročně. V letech 2013–2016 rostl meziročně roční příjem v průměru o 4 500 Kč/osobu/rok. Od roku 2017 rostl meziročně až o 13 tis. Kč/osobu/rok. V roce 2019 tak dosáhl čistý roční peněžní příjem výše 185 396 Kč/osobu.

Rostoucí tendence je zřejmá také v domácnostech, kde osobou v čele je zaměstnanec s vyšším vzděláním. Mírný meziroční propad u těchto domácností byl zaznamenán v letech 2011, 2013 a 2015. Naopak k největšímu nárůstu došlo mezi roky 2018 a 2019, kdy byl koeficient růstu 1,076. Meziročně tak vzrostly čisté peněžní příjmy o 7,6 %. V roce 2019 tak dosáhl čistý roční peněžní příjem na osobu částky 231 390 Kč.

4.3 Vydání

Výše příjmů se odráží i ve spotřebě. Spotřební výdaje domácností s nižším vzděláním musí být logicky nižší než výdaje domácností s vyšším vzděláním.

Graf 3: Vývoj spotřebních vydání domácností v letech 2010-2019 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Spotřební vydání u obou typů domácností se v období deseti let 2010-2019 pohybovalo mezi 73-80 % jejich ročních příjmů, přičemž nejvyšší podíl spotřebního vydání měly domácnosti v roce 2017. Mezi roky 2016 a 2017 došlo k nárůstu jejich vydání o 6,5 %.

Data v časové řadě nám ukazují, že v letech 2010–2016 jsou spotřební výdaje v domácnostech s nižším vzděláním poměrně vyrovnané. Pohybují se v částkách od 106 tis. do 115 tis. Kč/osobu/rok. Po roce 2016 je zřejmý rychlejší růst spotřebních vydání. Tempo růstu mezi roky 2016 a 2017 je 111,39 %. U domácností s nižším vzděláním došlo k viditelnému absolutnímu přírůstku o 13 126 Kč/osobu/rok a v dalších letech vydání stále rostly až na hodnotu 138 tis. Kč/osobu v roce 2019.

V domácnostech s vyšším vzděláním se výdaje v letech 2010-2015 pohybuji od 128 tis. do 133 tis. Kč/osobu/rok. Zlom nastává v roce 2016, kdy se spotřební výdaje domácností začaly rapidně zvyšovat. V domácnostech s vyšším vzděláním se výdaje z roku

na rok zvýšily o 24 403 Kč, tempo růstu bylo 117,34 % a výdaje i nadále rostly. V roce 2019 tak dosáhly hodnoty necelých 170 tis. Kč/osobu/rok.

Dále se pokusíme zaznamenat rostoucí tendenci v časové řadě spotřebních vydání u jednotlivých oddílů. Avšak nejdříve musíme zmínit tzv. smíšený účel.

4.3.1 Smíšený účel

Pořízení většiny zboží a využití některých služeb má už na první pohled jasný účel (příkladem může být např. svetr), ale u některého zboží či služby tomu tak není. Zboží/služby se smíšeným účelem mohou sloužit dvěma nebo i více účelům. Zde je zapotřebí posuzovat případ od případu. Při rozhodování, do jakého oddílu zařadit příslušné zboží či službu, je třeba zohlednit převažující účel dané položky.

Klasickým příkladem jsou platby za vzdělávací služby, které zahrnují vzdělávání, dopravu, stravování, ubytování, jsou doplněny i odpočinkem a relaxací, a tudíž mají i rekreační funkci. Zde je třeba posoudit, co je hlavním účelem.

Poměrně specifickým příkladem je nákup turistického zájezdu, součástí kterého je doprava na místo pobytu a zpět, ubytování v hotelu včetně stravování. Tato položka byla klasifikována do skupiny 09.6 Dovolena s komplexními službami, aniž by se blíže výdaje třídily. (Klasifikace individuální spotřeby- II. METODICKÁ ČÁST (CZ-COICOP) [online])

4.3.2 Shrnutí oddílů spotřebních vydání

Než dojde k podrobné analýze jednotlivých oddílů spotřebních vydání, můžeme se podívat na tabulky č. 1 a č. 2., abychom dostali rámcově představu o tom, jak vysoká byla spotřební vydání domácností zaměstnanců na jednotlivé oddíly spotřeby v roce 2010 a jak se změnila absolutní částky i procentuální rozložení utracených finančních prostředků domácností v roce 2019.

Tabulka 1: Celková spotřební vydání u zaměstnanců s nižším vzděláním

Oddíly spotřebních vydání		2010	2010	2019	2019	
domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním	01	Potraviny a nealkoholické nápoje	21 521 Kč	19,7%	27 894 Kč	20,2%
	02	Alkoholické nápoje, tabák	3 400 Kč	3,1%	5 303 Kč	3,8%
	03	Odívání a obuv	5 414 Kč	5,0%	6 073 Kč	4,4%
	04	Bydlení, voda, energie, paliva	22 321 Kč	20,5%	32 303 Kč	23,4%
	05	Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	6 631 Kč	6,1%	9 962 Kč	7,2%
	06	Zdraví	2 276 Kč	2,1%	2 978 Kč	2,2%
	07	Doprava	13 488 Kč	12,4%	15 699 Kč	11,4%
	08	Pošty a telekomunikace	5 158 Kč	4,7%	6 643 Kč	4,8%
	09	Rekreace a kultura	10 161 Kč	9,3%	12 127 Kč	8,8%
	10	Vzdělávání	571 Kč	0,5%	1 196 Kč	0,9%
	11	Stravování a ubytování	5 482 Kč	5,0%	7 946 Kč	5,8%
	12	Ostatní zboží a služby	12 637 Kč	11,6%	9 717 Kč	7,0%
Celková spotřební vydání (na osobu ročně)		109 061 Kč		137 841 Kč		

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Nejvyšší procentuální nárůst byl u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním zaznamenán u spotřebních výdajů na 04 oddíl Bydlení, voda, energie, paliva, a to o 2,9 %. Největší propad byl zaznamenán u oddílu 12 Ostatní zboží a služby, a to 4,6 %.

Ze svého příjmu utratily v roce 2010 domácnosti se zaměstnancem s nižším vzděláním částku 109 061 Kč/osobu/rok, což tvoří 77,8 % čistého příjmu domácnosti, v roce 2019 to bylo 137 841 Kč/osobu/rok, tedy 74,3 %. Příjmy rostly jak nominálně, tak reálně. To znamená, že si domácnosti za své příjmy mohly dovolit více zboží i služeb než v roce 2010. Rozdíl (3,5 procentních bodů) může naznačovat neustále se zvyšující životní úroveň této skupiny domácností.

Domácnosti se zaměstnancem s nižším vzděláním utrací (oproti druhé skupině domácností) procentuálně více za oddíly 01 Potraviny a nealkoholické nápoje, dále

02 Alkoholické nápoje a tabák, 04 Bydlení voda, energie a paliva, 05 Bytové vybavení a zařízení domácností, opravy a 08 Pošty a komunikace.

Tabulka 2: Celková spotřební vydání u zaměstnanců s vyšším vzděláním

Oddíly spotřebních vydání			2010	2010	2019	2019
domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním	01	Potraviny a nealkoholické nápoje	21 430 Kč	16,7%	28 998 Kč	17,1%
	02	Alkoholické nápoje, tabák	2 860 Kč	2,2%	4 306 Kč	2,5%
	03	Odívání a obuv	7 634 Kč	5,9%	9 492 Kč	5,6%
	04	Bydlení, voda, energie, paliva	24 716 Kč	19,3%	35 729 Kč	21,0%
	05	Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	8 620 Kč	6,7%	10 715 Kč	6,3%
	06	Zdraví	2 912 Kč	2,3%	4 393 Kč	2,6%
	07	Doprava	14 754 Kč	11,5%	19 593 Kč	11,5%
	08	Pošty a telekomunikace	5 869 Kč	4,6%	6 842 Kč	4,0%
	09	Rekreace a kultura	14 252 Kč	11,1%	19 616 Kč	11,5%
	10	Vzdělávání	1 241 Kč	1,0%	2 848 Kč	1,7%
	11	Stravování a ubytování	8 233 Kč	6,4%	15 059 Kč	8,9%
	12	Ostatní zboží a služby	15 811 Kč	12,3%	12 251 Kč	7,2%
Celková spotřební vydání (na osobu ročně)			128 331 Kč		169 843 Kč	

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

I u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním došlo k velkému nárůstu spotřebního vydání na oddíl 04 Bydlení, voda energie, paliva, a to o 1,7 %. Avšak ještě větší nárůst je vidět v oddílu 11 Stravování a ubytování, kde je nárůst 2,5 %. Největší propad byl opět zaznamenán u Oddílu 12 Ostatní zboží a služby, a to 5,1 %.

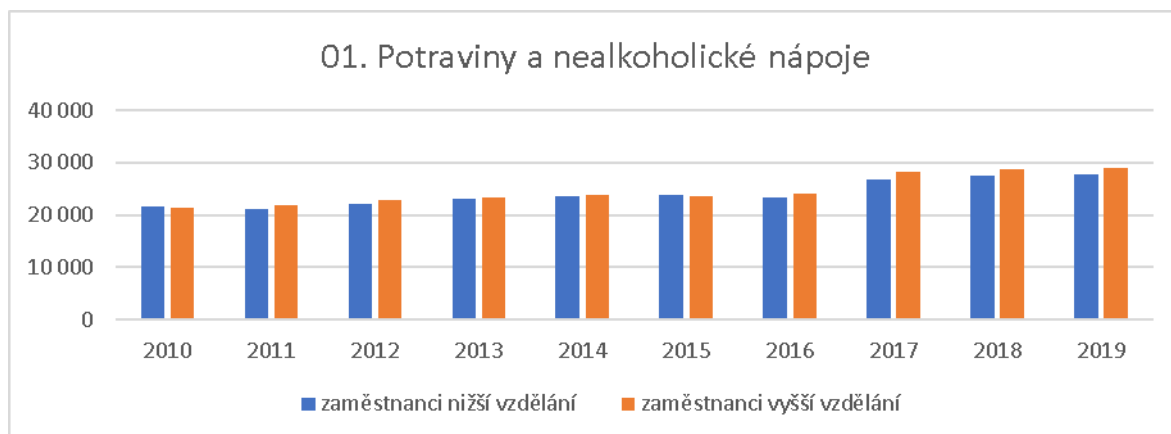
U domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním tvoří v roce 2010 spotřební vydání částku 128 331 Kč/osobu/rok, což je 74,3 % z čistého příjmu domácnosti a v roce 2019 to bylo 169 843 Kč/osobu/rok, tj. 73,4 %.

Domácnosti se zaměstnancem s vyšším vzděláním mají procentuálně vyšší útraty za oddíly 03 Odívání a obuv, 06 Zdraví, 07 Doprava, 09 Rekreace a kultura, 10 Vzdělávání, 11 Stravování a ubytování a 12 Ostatní zboží a služby.

4.3.3 Potraviny nealkoholické nápoje (oddíl 01)

Výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje jsou často předmětem diskuse odborníků i široké veřejnosti. U obou sledovaných skupin jak u zaměstnanců s nižším, tak u zaměstnanců s vyšším vzděláním v čele jsou výdaje srovnatelné.

Graf 4: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 01 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

U domácností s osobou s nižším vzděláním v čele tvoří v letech 2010-2019 vydání za potraviny a nealkoholické nápoje 19,7–21,1 % celkového spotřebního vydání a u domácností s osobou s vyšším vzděláním 16,6–17,7 %. Liší se o 3 procentní body. V roce 2019 utratily domácnosti se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele 27 894 Kč/osobu, což je 20,2 % ze spotřebních vydání celkem a domácnosti se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele 28 998 Kč/osobu, což je 17,1 % z celkových vydání.

Vývoj spotřebních vydání domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele je vyjádřen lineární funkcí ve tvaru $T_t = 19832,8 + 768,8727 t$. Index determinace vykazuje hodnotu 0,8893. Odhad pro následující roky je u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním roven: $y_{2020} = 29828,1455$ Kč a $y_{2021} = 30597,0182$ Kč.

U domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním v čele nejlépe vystihuje trend časové řady kvadratická funkce $T_t = 21643,4667 + 3,0121 t + 79,0303 t^2$, kdy index determinace vykazuje hodnotu 0,9138. Odhady spotřebního vydání na následující roky jsou rovny: $y_{2020} = 31239,2661$ Kč a $y_{2021} = 33059,9751$ Kč. U obou typů domácností očekáváme i nadále rostoucí tendenci spotřebních vydání na oddíl 01 Potraviny a nealkoholické nápoje.

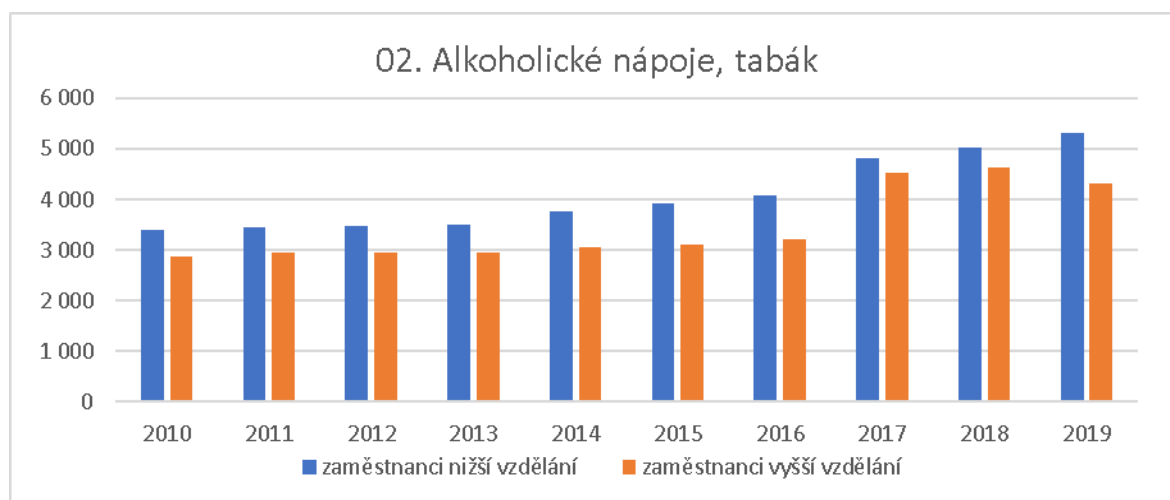
U oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele činí relativní chyba prognózy 2,04 %, což značí velmi přesnou předpověď. U domácností, kde v čele stojí zaměstnanec s vyšším vzděláním, činí relativní chyba prognózy 5,23 %, což svědčí o poměrně malé odchylce předpovědi od skutečné výše vydání. Oba modely, lineární i kvadratická trendová funkce, jsou tedy vhodné i z hlediska prognózy.

Metodou MAPE byla zjištěna střední absolutní procentuální chyba výběru trendové funkce. Hodnoty MAPE u sledovaných domácností jsou $MAPE_{\text{nižší}} = 8,76 \%$ a $MAPE_{\text{vyšší}} = 8,74 \%$, tudíž můžeme provést prognózu.

4.3.4 Alkoholické nápoje, tabák (oddíl 02)

Ministerstvo financí pravidelně každým rokem zvyšuje spotřební daň na alkohol a tabákové výrobky. Růst spotřební daně se odráží na ceně, a tudíž má vliv i na výši spotřebních výdajů na ně.

Graf 5: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 02 (v Kč/osobu/rok)

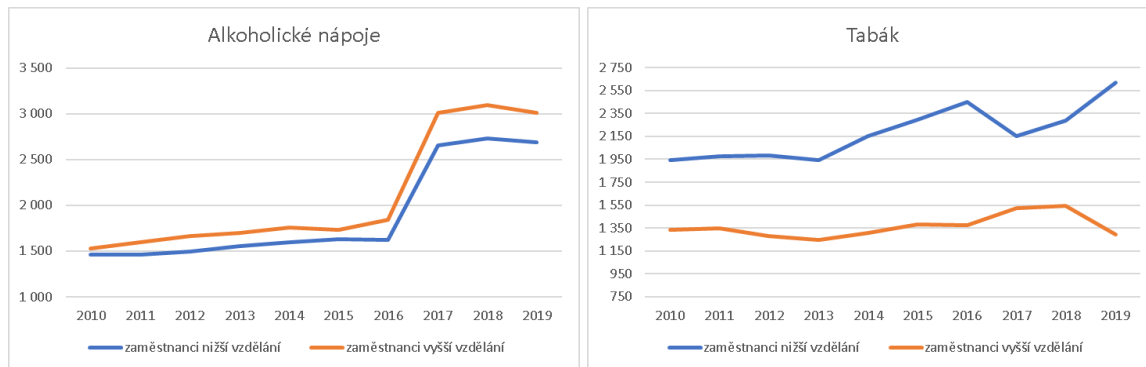

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Obecně lze říci, že zaměstnanci s nižším vzděláním mají vyšší náklady na spotřebu alkoholu i tabáku vzhledem ke svým příjmům. Jak je vidět z grafu č. 5 výše, u zaměstnanců s nižším vzděláním dochází každoročně k růstu výdajů na alkohol i na tabákové výrobky. V letech 2010–2013 mají spotřební výdaje na tyto položky stagnující charakter, avšak v následujících letech pozorujeme poměrně dynamický růst vydání s průměrným koeficientem růstu 1,0720.

Jak lze z následujícího grafu vidět, u obou typů domácností mají výdaje na alkoholické nápoje stoupající charakter. Nemusí to však nutně znamenat, že oba typy domácností konzumují stejné množství. Lidé s vyšším vzděláním a vyššími příjmy obvykle nakupují dražší alkohol.

Grafy 6 a 7: Podrobnější vývoj spotřebních vydání v oddíle 02 (skupina 02.1 a 02.2)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Z šetření v domácnostech vyplývá, že zaměstnanci s vyšším vzděláním utratí za alkohol více než zaměstnanci s nižším vzděláním, a to v průměru o 204 Kč/osobu/rok. Oproti tomu za tabákové výrobky utratí ročně každý člen domácnosti až o 1 tis. Kč méně.

Z grafu skupiny 02.2 je patrné, že domácnosti se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele mají nesrovnatelně vyšší spotřebu tabáku a tabákových výrobků. Zajímavé je, že u domácností zaměstnance s nižším vzděláním v čele spotřební výdaje na tuto komoditu od roku 2018 prudce rostou, a to až o 14,3 % a v roce 2019 dosáhly svého maxima, částky 2 618 Kč/osobu/rok. Naopak u domácností zaměstnance s vyšším vzděláním v čele jsme zaznamenaly meziroční pokles o 19,1 %, výdaje se zastavily na hodnotě 1 296 Kč/osobu/rok a přiblížily se tak hodnotám dosavadního minima v letech 2012 a 2013.

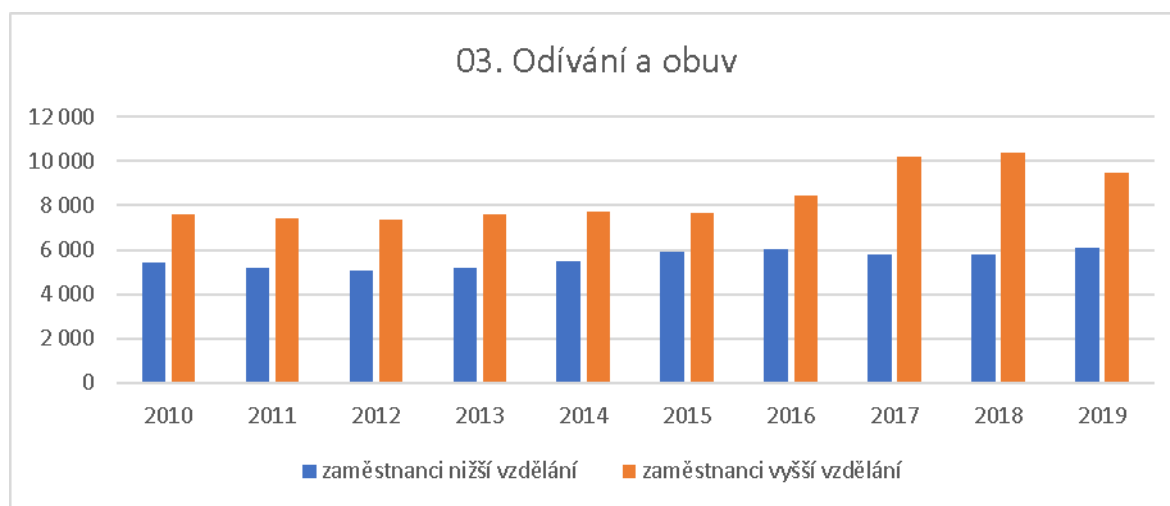
V roce 2019 tvoří výdaje na alkohol a tabák u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele 5 303 Kč/osobu, což je 3,8 % (v roce 2010 to bylo 3,1 %) z celkových spotřebních vydání a u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele 4 306 Kč/osobu, což je 2,5 % (v roce 2010 to bylo 2,2 %) z celkových výdajů.

Může se zdát, že procentuálně 3,8 % z celkových výdajů na alkohol a tabák není mnoho, ale níže v oddíle 03 uvidíme, že se jedná o téměř srovnatelnou výdajovou položku jako za odívání a obuv.

4.3.5 Odívání a obuv (oddíl 03)

Na grafu č. 8, který je níže, lze vidět, že nároky spotřebitelů s nižším vzděláním na odívání i obuv se v časové ose téměř nemění. Tyto náklady však rostou v domácnostech se zaměstnancem s vyšším vzděláním. To souvisí s tím, že vzdělanější lidé zpravidla pracují na vyšších pozicích, reprezentují firmu, a tudíž více dbají na svůj zevnějšek a je pro ně závazné dodržovat pravidla vhodného oblékání (dresscode). Naopak lidé s nižším vzděláním pracují často jako dělníci a ti jsou po dobu pracovní činnosti oblečeni v pracovním oblečení, které jim obvykle zajišťuje zaměstnavatel. Lidé s vyššími příjmy nakupují dražší, luxusnější a značkové oblečení i obuv.

Graf 8: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 03 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

V roce 2019 tvoří výdaje na oddíl 03 u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním 6 073 Kč/osobu, což je 4,4 % a u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním 9 492 Kč/osobu, což je 5,6 % z jejich spotřebních vydání. V porovnání s rokem 2010 došlo k relativnímu úbytku o 0,6 % u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele a relativnímu úbytku o 0,3 % u domácností s osobou s vyšším vzděláním v čele.

Trend časové řady vystihuje u obou typů domácností kvadratická funkce. Pro domácnosti se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele má funkce tvar: $T_t = 5081,85 + 79,6205 t + 2,1023 t^2$, přičemž $I^2 = 0,6912$. Pro domácnosti se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele má kvadratická funkce tvar: $T_t = 7522,9833 - 136,0008 t + 42,1174 t^2$, přičemž $I^2 = 0,7786$.

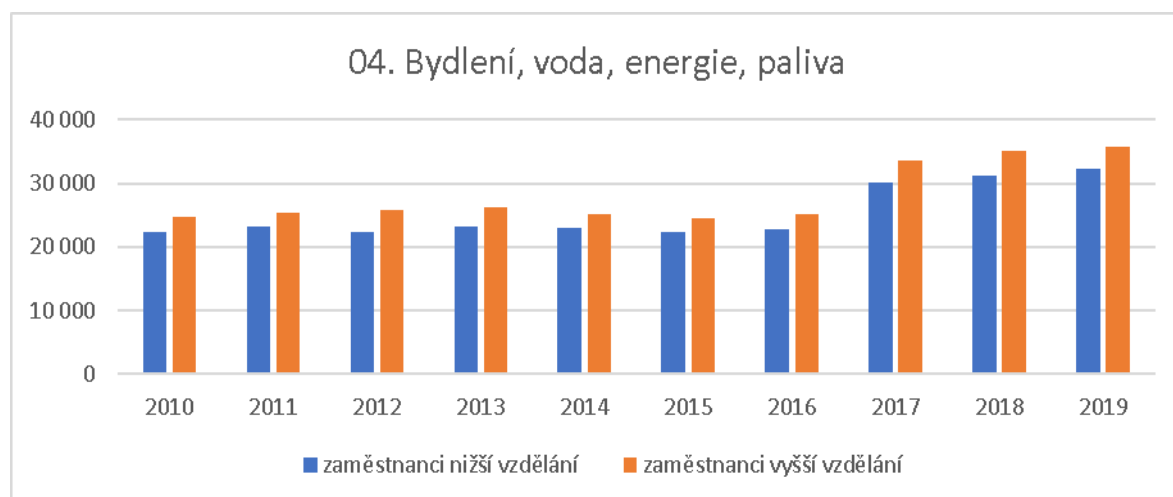
Odhad pro roky 2020 a 2021 je u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním roven: $y_{2020} = 6212,0538$ Kč a $y_{2021} = 6340,0272$ Kč. V domácnostech se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele odhadujeme: $y_{2020} = 11123,1803$ Kč a $y_{2021} = 11955,8798$ Kč. Očekáváme rostoucí trend. Avšak z důvodu epidemiologické situace mnoho lidí omezilo vydání právě na toto zboží (omezené možnosti nákupů v kamenných obchodech), nelze tedy očekávat velký nárůst vydání oddílu 03.

Metodou MAPE byla zjištěna střední absolutní procentuální chyba výběru trendové funkce. Hodnoty MAPE u sledovaných domácností jsou $MAPE_{\text{nižší}} = 8,89\%$ a $MAPE_{\text{vyšší}} = 8,68\%$.

4.3.6 Bydlení, voda, energie, paliva (oddíl 04)

Výdaje domácností na oddíl 04 v průběhu let neustále stoupají. Lze předpokládat, že tento jev je způsoben vzrůstajícími cenami energií, plynu a paliv i dodávek vody.

Graf 9: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 04 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Od roku 2010 do roku 2016 jsou u obou sledovaných domácností náklady na bydlení, vodu, energie a paliva stabilní bez významných výkyvů. Avšak v roce 2017 došlo k obrovskému skoku, kdy náklady narostly o cca 8 tis. Kč/osobu/rok a také v dalších letech stoupají. Meziročně 2017/2018 byl zaznamenán relativní přírůstek výdajů 3,8 % u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním, resp. 2,4 % u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním.

V roce 2019 pak tvoří tyto výdaje u domácností s nižším vzděláním 32 303 Kč/osobu, což je 23,4 % a u domácností s vyšším vzděláním 35 729 Kč/osobu, což je 21 % z celkových spotřebních vydání.

Překvapivé bylo zjištění, že skok z roku 2016 na 2017 nebyl dán zvyšováním nájemného, o kterém se tak často mluví a kde byl vyšší nárůst zaznamenán až v roce 2019, nýbrž výdaji na energie, plyn a paliva, dodávky vody a běžné údržby bytu.

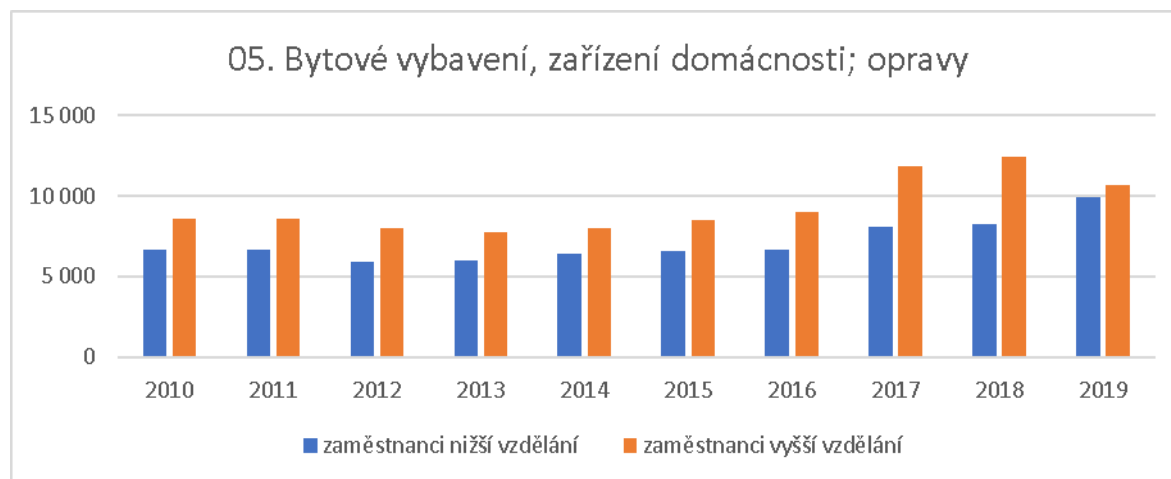
Největší růst byl zaznamenán mezi lety 2016 a 2017, kdy vzrostly výdaje za elektrickou a tepelnou energii, plyn a paliva, a to z cca 12 na 16 tis. Kč/osobu/rok. Dále stouply výdaje na dodávky vody, sběr pevných odpadů a další služby související s bydlením, a to o zhruba 1 500 Kč/osobu/rok u obou sledovaných skupin domácností.

Skupina 04.2. Běžná údržba a drobné opravy bytu, zaznamenala růst výdajů u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním, a to přibližně o 4 tis. Kč/osobu/rok.

4.3.7 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy (oddíl 05)

V posledních letech je v obchodech velký sortiment veškerého bytového vybavení, domácích spotřebičů a jiného zařízení pro dům i zahradu různé kvality a ceny. Každá příjmová skupina si tak může vybrat podle svých finančních možností.

Graf 10: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 05 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Spotřební výdaje u domácností s nižším vzděláním jsou poměrně stálé, ve sledovaném období 10 let se pohybují v intervalu <6 631 do 9 962> Kč/osobu/rok. Přičemž do roku 2016 se meziročně výdaje pohybovaly okolo 6 tis. Kč/osobu/rok. Poté došlo k meziročnímu nárůstu o cca 1 400 Kč/osobu/rok v roce 2018 a o téměř

1 700 Kč/osobu/rok v roce 2019, kdy činily výdaje na tento oddíl 7,2 % celkových spotřebních vydání.

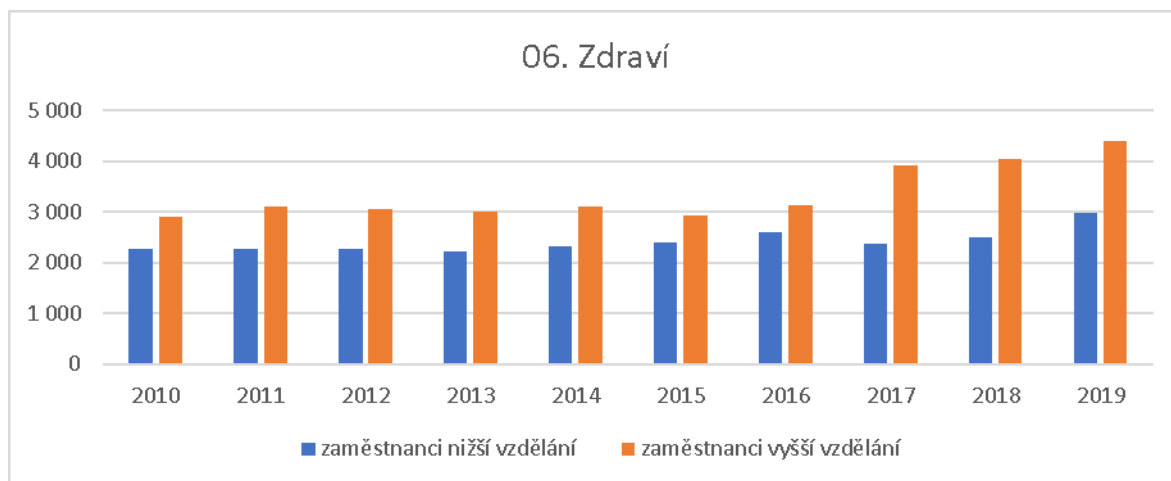
Spotřební výdaje domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele se ve sledovaném období 10 let pohybují v intervalu <7 756; 12 461> Kč/osobu/rok. V roce 2018 tvořily 7,3 % celkových spotřebních vydání.

V letech 2018 a 2019 je překvapivý meziroční relativní přírůstek 0,9 % výdajů v domácnostech se zaměstnancem s nižším vzděláním, a naopak relativní úbytek 1 % výdajů v domácnostech se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele. Při podrobnějším prozkoumání výdajů oddílu 05 bylo zjištěno, že nárůst představovaly výdaje skupiny 05.1. - za nábytek, bytové zařízení a výzdobu, koberce a ostatní podlahové krytiny. Pokles výdajů v domácnostech se zaměstnancem s vyšším vzděláním byl zaznamenán opět u skupiny 05.1 a dále u skupiny 05.3 Přístroje a spotřebiče pro domácnost.

4.3.8 Zdraví (oddíl 06)

Absolutní částky ve výdajích na zdraví jsou poměrně nízké v porovnání s výdaji ostatních oddílů. To lze vysvětlit tím, že kvalitní a nákladná zdravotní péče je v ČR z velké části hrazena ze zdravotního pojištění.

Graf 11: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 06 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Výdaje domácností zaměstnanců s nižším vzděláním jsou v námi sledovaném období konstantní. Ve sledovaném období se hodnoty pohybují v intervalu od 2 215 Kč do 2 978 Kč/osobu/rok. Z časové řady je zřejmý mírný meziroční nárůst v roce 2019. Během 10 let došlo k relativnímu přírůstku 30,84 %.

Výdaje na zdraví jsou v celém sledovaném období vyšší u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním než u domácností zaměstnanců s nižším vzděláním. Z časové řady je u této skupiny zřejmý nárůst výdajů již v roce 2017, přičemž výdaje i v dalších letech rostly. Během 10 let došlo k relativnímu přírůstku 50,86 % (k nárůstu výdajů na zdraví o necelých 1 500 Kč/osobu).

Nejvyšší hodnoty indexu determinace, a to $I^2 = 0,7410$, bylo u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele dosaženo při použití kvadratické funkce ve tvaru $T_t = 2344,5667 - 63,7470 t + 11,1439 t^2$, u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele pak ve tvaru $T_t = 3260,8167 - 209,7205 t + 32,5492 t^2$, s indexem determinace $I^2 = 0,9016$.

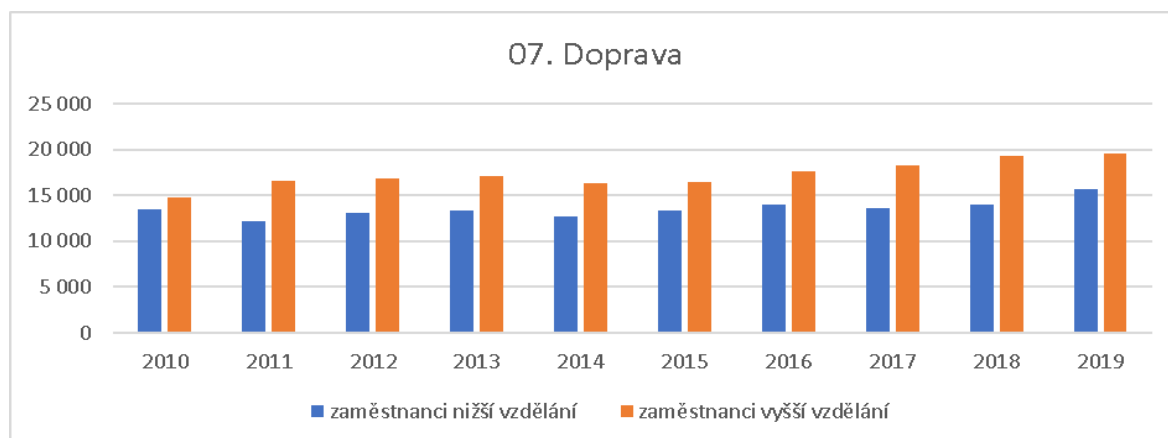
Z odhadu na rok 2020 a 2021 vyplývá růst hodnot spotřebních vydání na oddíl 06 Zdraví. Hodnoty odhadu jsou u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním rovny: $y_{2020} = 2991,7616$ Kč a $y_{2021} = 3184,3243$ Kč. V domácnostech se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele jsou rovny: $y_{2020} = 4892,3444$ Kč a $y_{2021} = 5431,2555$ Kč.

Metodou MAPE byla zjištěna střední absolutní procentuální chyba výběru trendové funkce. Hodnoty MAPE u sledovaných domácností jsou $MAPE_{nižší} = 8,77\%$ a $MAPE_{vyšší} = 8,54\%$.

4.3.9 Doprava (oddíl 07)

Velký podíl na spotřebních vydáních má oddíl Doprava. To je způsobeno vysokými cenami osobních dopravních prostředků a výdaji na jejich provoz především na pohonné hmoty.

Graf 12: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 07 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

V domácnostech se zaměstnancem s nižším vzděláním činí celkové výdaje na nákup osobních dopravních prostředků, motocyklů a kol 5 384 Kč/osobu/rok, což je téměř o 2 500 Kč/osobu/rok více než u druhé vyšetřované skupiny. Důvodem může být větší dostupnost leasingových služeb pro domácnosti s vyšším příjmem. Také zde předpokládáme, že zaměstnanec s vyšším vzděláním by měl dosahovat na vyšší příjmy.

Domácnosti s nižším příjmem si obvykle pořizují nová auta nižší cenové relace nebo starší levnější auta, ale k pořízení/nákupu nevyužívají v takové míře služeb leasingových společností. Náhradní díly na vozidla s nižší pořizovací hodnotou, jsou cenově dostupnější, a to se projevuje u výdajů na provoz osobních dopravních prostředků, kde jsou náklady domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním naopak mnohem menší.

Dalším důvodem rozdílných výdajů na opravy u obou skupin domácností mohou být rozdílné ceny oprav poskytovaných autorizovaným servisem renomované značky aut oproti servisní službě, kterou poskytuje opravář v neautorizovaném servisu jako živnostník. To však neznamená, že takový servis vozidla bude mít nižší kvalitu.

Větší rozdíl u šetřených domácností ve spotřebních výdajích je na pohonné hmoty. Větší spotřeba pohonných hmot byla zaznamenána u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním. Důvodem může být ochota zaměstnanců s vyšším vzděláním absolvovat větší vzdálenost na cestě do zaměstnání či za zábavou.

Ve sledovaném časovém úseku tvoří výdaje na dopravu u zaměstnaneckých domácností s nižším vzděláním 10,6-12,4 % a u domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním je to 11,1–12,8 % z celkové výše spotřebních vydání.

Také vývoj časové řady u oddílu 07 Doprava nejlépe charakterizují kvadratické funkce. Pro domácnosti se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele má kvadratická funkce tvar $T_t = 13525,3667 - 384,1894 t + 55,6591 t^2$ s indexem determinace $I^2 = 0,7638$. Pro domácnosti se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele má funkce tvar $T_t = 15533,7333 + 141,4909 t + 26,3030 t^2$ s indexem determinace $I^2 = 0,8177$.

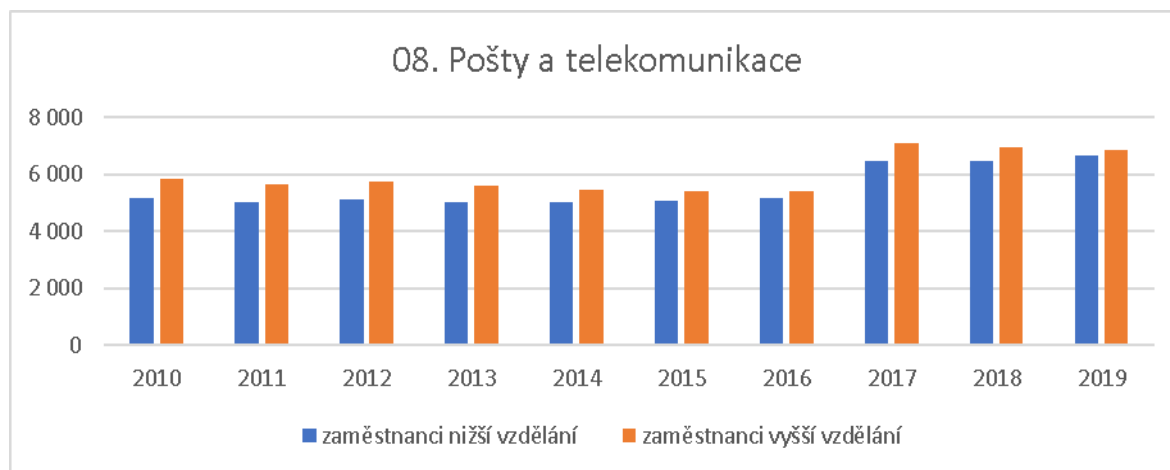
U obou typů domácností očekáváme i nadále rostoucí tendenci. Odhad pro rok 2020 a 2021 je u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním roven: $y_{2020} = 16034,0344$ Kč a $y_{2021} = 16930,0043$ Kč. Odhady na spotřební vydání u oddílu 07 v domácnostech se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele jsou rovny: $y_{2020} = 20272,7962$ Kč a $y_{2021} = 21019,2561$ Kč.

Metodou MAPE byla zjištěna střední absolutní procentuální chyba výběru trendové funkce. Hodnoty MAPE u sledovaných domácností jsou $MAPE_{\text{nižší}} = 8,82 \%$ a $MAPE_{\text{vyšší}} = 8,83 \%$.

4.3.10 Pošty a telekomunikace (oddíl 08)

V průběhu uplynulých 10 let vzniklo mnoho nových kurýrních společností, které si mohou navzájem vytvářet konkurenci, a tak snižovat platby za doručení zásilek. Ceny mobilních dat, o které je opravdu velký zájem, jsou v České republice stále vysoké, alespoň v porovnání s ostatními evropskými státy.

Graf 13: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 08 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Podíl výdajů na poštovní a telekomunikační služby u obou sledovaných skupin domácností je v průběhu 10 let relativně stálý a tvoří cca 4 % celkových spotřebních výdajů domácností.

Výdaje oddílu 08 charakterizuje především skupina 08.3 Telefonické a telefaxové služby, jejíž součástí jsou služby pevných, bezdrátových a faxových zařízení a služby internetového spojení, dále provoz mobilního telefonu a balíčky telekomunikačních služeb. Vysoká vydání domácností ve skupině 08.3 mohou být způsobena zejména vysokým zájmem o mobilní datové služby a malou konkurencí na trhu telekomunikačních služeb, kdy si mobilní operátoři drží ceny vysoko.

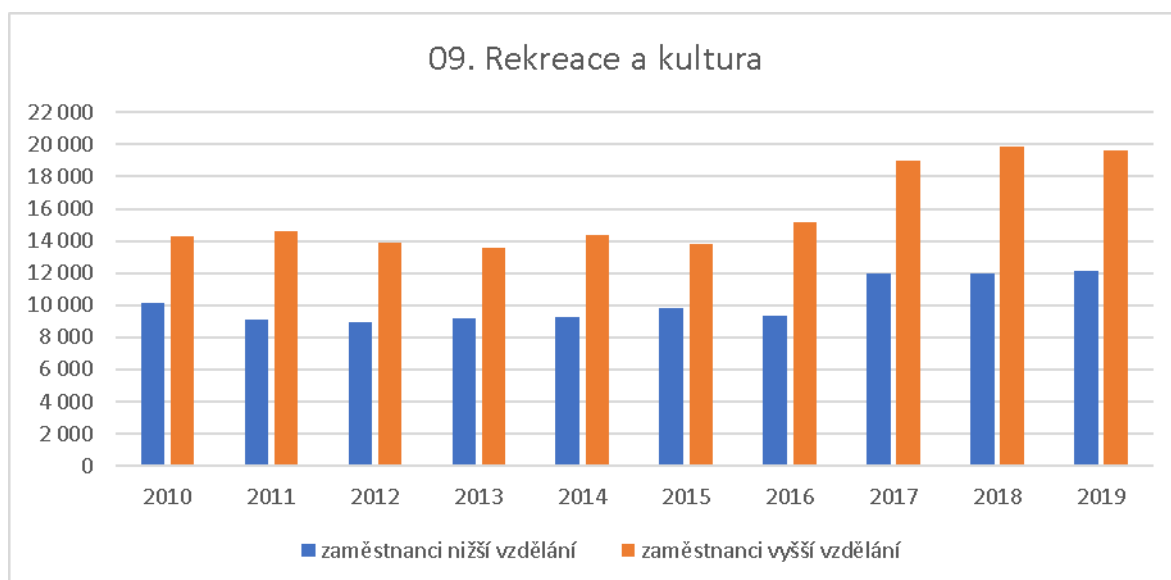
Obyvatelé ČR začali v posledních letech více využívat služeb expandujících přepravních a doručovatelských společností, jejichž obliba stále roste.

4.3.11 Rekreace a kultura (oddíl 09)

K dobré životní pohodě všech členů domácnosti přispívají rekreace i kultura. Pod rekreací si většina z nás představí zaslouženou dovolenou mimo domov, avšak rekreovat se můžeme stejně dobře i doma, například při sportovních aktivitách nebo při jiných činnostech jako jsou zahrádkaření, rybaření apod. Stále více domácností si pořizuje domácí mazlíčky.

Také kultura je nedílnou součástí našeho života. Velký zájem je o koncerty českých i zahraničních interpretů nebo návštěvy divadelních představení. Právě za tyto položky utrácí Češi podstatnou část svých příjmů.

Graf 14: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 09 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Výdaje jsou u obou skupin do roku 2016 konstantní. V roce 2017 došlo u obou skupin k nárůstu výdajů. Nejvyšší podíl výdajů tj. 9,3 % z celkových spotřebních vydání domácností byl zaznamenán v roce 2010 a 2017. V roce 2019 tvoří tyto výdaje u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele 12 127 Kč/osobu, což je 8,8 %.

U domácností s vyšším vzděláním tvořily v roce 2019 vydání na rekreaci a kulturu 19 616 Kč/osobu, což je 11,5 % z celkových spotřebních vydání. Rozdíl 2,7 procentních bodů, je poměrně vysoký v porovnání například s oddílem dopravy, kdy rozdíl ve výdajích v roce 2019 je mezi oběma skupinami pouze 0,1 procentního bodu. To může být způsobeno tím, že domácnosti se zaměstnancem s vyšším vzděláním mají často k dispozici

od zaměstnavatele služební automobil a druhé auto v rodině mají v nižší cenové kategorii. Tudíž výdaje obou typů domácností mohou být srovnatelné.

Avšak u oddílu 09 Rekreační a kultura je tomu jinak. I když příspěvek na kulturu je také často naturálním příjmem od zaměstnavatele, tak zahraniční rekreaci si hradí domácnosti v převážné většině samy. Předpokládáme-li, že domácnosti se zaměstnancem s nižším vzděláním mají i nižší příjem, volí levnější rekreaci v tuzemsku, rekreaci v rekreačních zařízeních svých zaměstnavatelů, či levnější pobyty v zahraničí. Naopak druhá skupina domácností si dopřává rekreaci dražší (luxusnější hotely se službami apod.)

Zajímavé je, že např. v roce 2017 činí výdaje na třídu 09.3.4 Domácí zvířata a potřeby pro jejich chov u první skupiny hodnoty 1 294 Kč/osobu/rok a u druhé skupiny pouze o jednu korunu nižší. To svědčí o tom, že zvířecí miláčci jsou určitým druhem zábavy, rekreace a rehabilitace pro obě skupiny domácností.

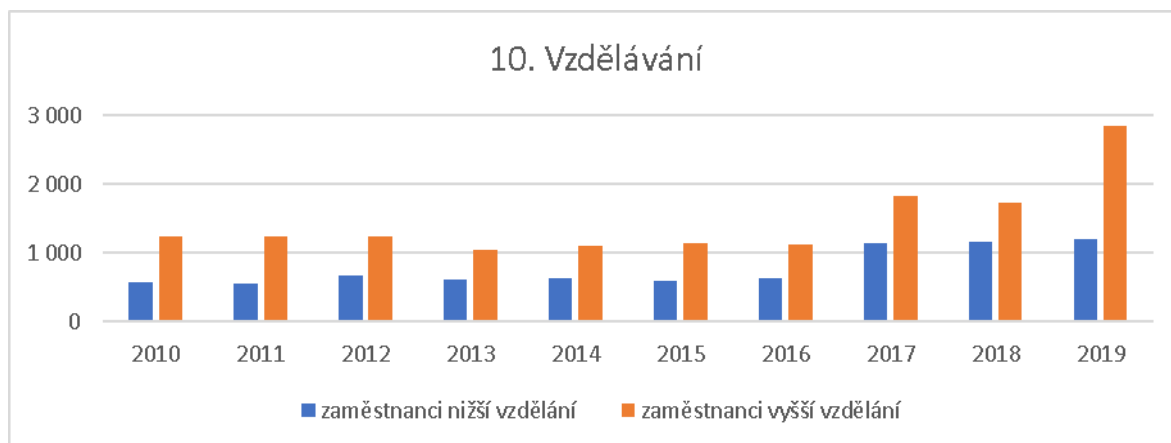
Velký rozdíl mezi oběma typy domácností je zřejmý ve skupině 09.4. Rekreační a kulturní služby, a to v obou třídách. Ve třídě 09.4.1 Rekreační a sportovní služby se odráží větší návštěvnost sportovních zařízení. U domácností s vyšším vzděláním lze předpokládat větší dostupnost finančně náročných sportů pro děti i dospělé. Ve třídě 09.4.2 Kulturní služby je u druhé sledované skupiny (domácnosti se zaměstnancem s vyšším vzděláním) opět vidět větší návštěvnost kin, divadel, ale především dražších koncertních představení.

Také ve skupině 09.6 Dovolená s komplexními službami je rozdíl výdajů mezi oběma typy domácností markantní.

4.3.12 Vzdělávání (oddíl 10)

Výdaje domácností na vzdělávání jsou poměrně nízké. Lze předpokládat, že je to z důvodu financování veřejných škol ze státního rozpočtu. Počet studentů na veřejných školách je mnohem vyšší než na školách soukromých, a to právě z důvodu financování studia na školách soukromých.

Graf 15: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 10 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Vydání na oddíl 10 Vzdělávání rostou. U domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele tvoří v roce 2010 vydání na vzdělání 0,5 % (konkrétně částku 571 Kč/osobu) a v roce 2019 pak částku 1 196 Kč/osobu, což je 0,9 % celkového spotřebního vydání domácností. U domácností v čele se zaměstnancem s vyšším vzděláním tvořily v roce 2010 výdaje na vzdělávání 1 % (konkrétně 1 241 Kč /osobu), v roce 2019 došlo k nárůstu vydání na částku 2 848 Kč/osobu a tvoří 1,7 % celkového spotřebního vydání. Lze předpokládat, že nárůst vydání na vzdělání byl zapříčiněn vyšším zájmem o studium na soukromých školách, kterých přibývalo.

Mateřské školy

Umístění dítěte do předškolního zařízení není zpravidla zdarma. Mateřská škola si může sama se souhlasem zřizovatele zvolit, jak vysoké bude školné neboli poplatek za umístění dítěte v tomto zařízení. Tuto částku může jeden z rodičů uplatnit ve svém daňovém přiznání nebo v ročním zúčtování daně jako slevu na dani, přičemž maximální možné proplacené tzv. školkovné bylo v roce 2019 stanoveno na částku 13 350 Kč, v roce 2020 se zvýšilo na částku 14 600 Kč a v roce 2021 na částku 15 200 Kč/dítě. Výše školkovného je rovno výši měsíční minimální mzdy v daném roce.

Ve státních mateřských školách bývá školné v řádech stokorun/dítě/měsíc, avšak v soukromých mateřských školách může jít o tisíce Kč/dítě/měsíc. Školkovné ve slevě na dani tento rozdíl nezohledňuje. (Vimjakna.cz, 2021)

Ve školním roce 2010/11 navštěvovalo soukromé mateřské školy 4 893 dětí z celkového počtu 328 612 dětí ve všech typech mateřských škol. V roce 2010/2011

navštěvovalo veřejnou mateřskou školu 98,2 %, soukromou 1,5 % a církevní 0,3 % dětí. (Historie a vývoj soukromého školství - 2010 [online])

Ve školním roce 2019/2020 bylo v mateřských školách celkem téměř 365 tis. dětí. Podle vzrůstajícího počtu dětí lze předpokládat, že bude v následujících letech dětí v soukromých mateřských školách až dvojnásobný počet, než tomu bylo v roce 2011, a to z důvodu akutního nedostatku míst ve veřejných mateřských školách, zejména ve velkých městech. Rodiče řeší problém tím, že své děti přihlásí do placeného soukromého vzdělávacího zařízení. (Česká republika od roku 1989 v číslech [online tabulka])

Základní školy

Ve školním roce 2010/11 navštěvovalo základní školy celkem 789 486 žáků. Z toho na soukromé a církevní základní školy docházelo 11 390 žáků. Převážná většina, 98,56 % dětí, využívala v tomto roce k základnímu vzdělávání veřejné školy. (Historie a vývoj soukromého školství - 2010 [online])

Střední školy

Podle posledních dat z ČSÚ, v roce 2011 studovalo na soukromých středních školách přes 72 tis. žáků a na veřejných školách přes 451 tis. žáků. To znamená, že 85 % žáků studovalo na veřejných školách, 14 % na soukromých a zbylé procento na církevních školách. (Historie a vývoj soukromého školství - 2010 [online])

Vyšší odborné školy (VOŠ)

Podle dat ČSÚ docházelo před rokem 2011 k zvyšování počtu studentů vyšších odborných škol. Ve školním roce 2010/2011 studovalo na VOŠ 29 800 studentů, z toho téměř 7,5 tis. studentů tedy 25 % na soukromých VOŠ a na církevních 1 673 studentů, což je 6 %. (Historie a vývoj soukromého školství - 2010 [online])

Vysoké školy

V roce 2019 tvořilo soustavu vysokých škol v ČR 26 veřejných vysokých škol, 32 soukromých vysokých škol a 2 státní vysoké školy (Univerzita obrany, Policejní akademie ČR v Praze). Veřejné a státní vysoké školy nejsou hrazeny studenty, nýbrž ze státního rozpočtu. Pokud student na takové škole překročí dobu standardního studia, hradí vysoké škole poplatek za prodloužení svého studia. „*Toto je dáno Zákonem*

č. 111/1998 Sb., o vysokých školách“ Avšak výši, formu úhrady a splatnost si škola stanovuje sama. V roce 2019 studovalo na veřejných vysokých školách 261 269 studentů a na soukromých 28 118 studentů. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online])

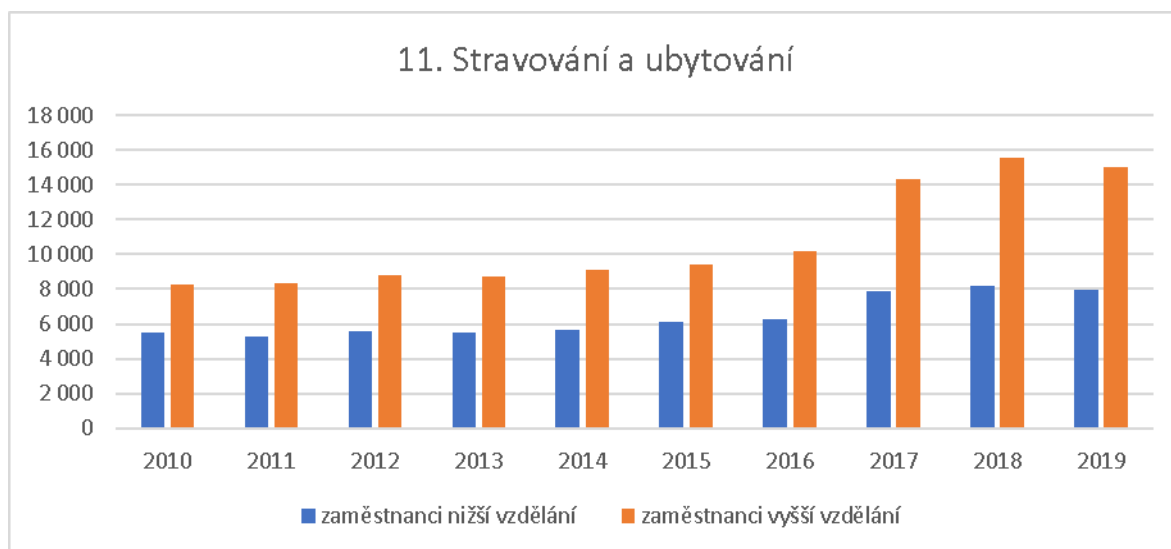
Některé vysoké školy, např. ČZU, nabízejí také studium v cizím jazyce a program celoživotního vzdělávání, které jsou zpoplatněny.

4.3.13 Stravování a ubytování (oddíl 11)

Služeb v oblasti stravování využívají členové domácností téměř denně. Oproti tomu ubytovací služby využíváme ve většině případů k rekreaci pouze několikrát ročně.

Stravovací služby, například závodní jídelny či restaurace, využívá hlavně kolem poledne značná část zaměstnanců. Mimo domov se stravují také děti, které navštěvují školní jídelny. A také řada důchodců využívá dovozu obědového menu až domů.

Graf 16: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 11 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

V roce 2010 vykazují vydání domácností zaměstnanců s nižším vzděláním na oddíl Stravování a ubytování 5,0 % z celkové spotřeby. Do roku 2016 jsou absolutní rozdíly mezi výdaji na oddíl 11 Stravování a ubytování statisticky nevýznamné a pohybují se v intervalu od 5 298 do 6 261 Kč/osobu/rok. Tuto relativně stálou časovou řadu narušil vývoj v roce 2016/2017, kdy koeficient růstu u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele vykazuje hodnotu 1,2551. V roce 2019 dosáhly vydání 5,8 % celkového spotřebního vydání, což je 7 946 Kč/osobu/rok.

V domácnostech se zaměstnancem s vyšším vzděláním má časová řada do roku 2016 mírně rostoucí tendenci. V roce 2017 se v těchto domácnostech zvýšily výdaje na oddíl 11 Stravování a ubytování, kdy byl koeficient růstu roven hodnotě 1,4032. Meziročně se vydání zvýšila o více než 40 %. V roce 2019 dosahovaly výdaje na stravování a ubytování 8,9 % celkového spotřebního vydání a dosáhly výše 15 059 Kč/osobu/rok.

Také ve vydáních na stravování a ubytování je zřejmý velký rozdíl mezi domácnostmi se zaměstnancem s nižším vzděláním a domácnostmi se zaměstnancem s vyšším vzděláním, a to především v letech 2017–2019.

Tento velký rozdíl by mohl být eliminován právě v následujících letech, kdy byly/jsou nařízením vlády s ohledem na epidemiologickou situaci v celé zemi regulovány činnosti stravovacích i ubytovacích zařízení.

Lidé se místo v jídelnách, restauracích a kavárnách, které byly během roku 2020 po několik měsíců uzavřeny, stravují doma, a tudíž musí nakoupit více potravin na přípravu pokrmů na celý den. Část vydání z oddílu 11 se logicky následně musí projevit v nárůstu výdajů oddílu 01 Potraviny a nealkoholické nápoje.

U obou typů domácností zaměstnanců se časové řady nejvíce podobají kvadratickým funkcím. Přičemž index determinace, pro kvadratickou funkci $T_t = 5458,7 - 133,1167 t + 43,3258 t^2$, je roven 0,9034 u domácností se zaměstnancem nižším vzděláním v čele. U domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele je index determinace $I^2 = 0,9029$ u kvadratické funkce ve tvaru $T_t = 8772,0167 - 520,4689 t + 126,7159 t^2$

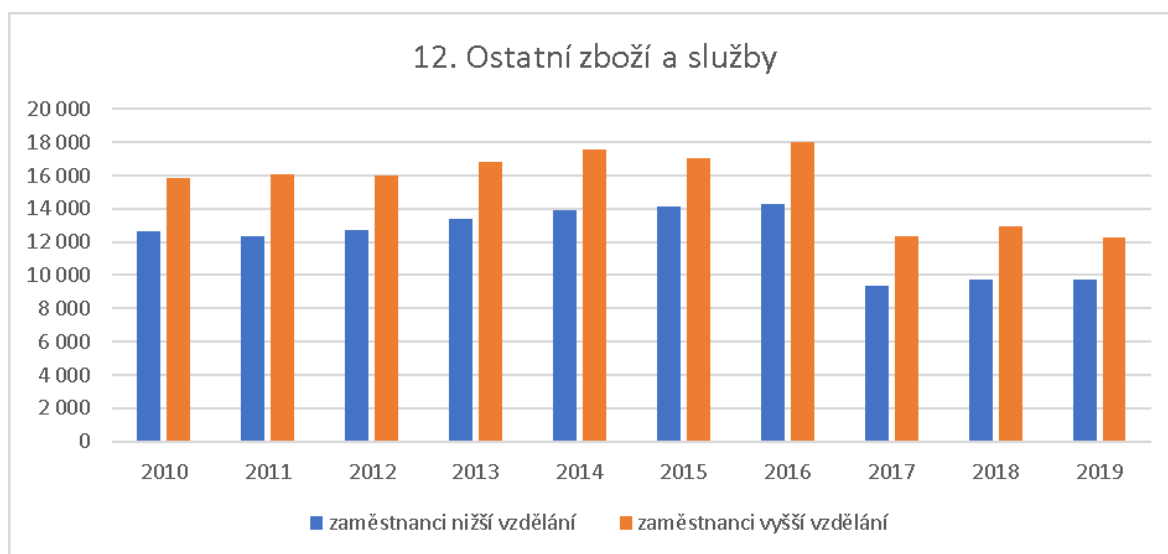
Odhad pro další dva roky je u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním roven: $y_{2020} = 9236,8381$ Kč a $y_{2021} = 10100,2148$ Kč. V domácnostech se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele je odhad roven: $y_{2020} = 18379,4827$ Kč a $y_{2021} = 20773,4795$ Kč. U obou typů domácností naznačují odhadované hodnoty i nadále rostoucí tendenci. Avšak z důvodu změn vnějších podmínek v roce 2020 (COVID–19), lze očekávat, že predikovaný vývoj nebude platný, a to ani na rok 2021.

Metodou MAPE byla zjištěna střední absolutní procentuální chyba výběru trendové funkce. Hodnoty MAPE u sledovaných domácností jsou $MAPE_{nižší} = 8,56$ % a $MAPE_{vyšší} = 8,3$ %.

4.3.14 Ostatní zboží a služby (oddíl 12)

Do oddílu 12 řadíme spotřební výdaje na osobní péči, která zahrnuje kadeřnické služby a zařízení osobní péče jako např. pedikérské služby, elektrické přístroje pro osobní péči jako jsou pořízení holicího strojků, fěnu apod., dále osobní potřeby a doplňky jako např. šperky, hodinky. Dalšími skupinami tohoto oddílu jsou sociální péče a pojištění, a to pojištění související s bydlením, dopravou a zdravím a v neposlední řadě také životní pojištění.

Graf 17: Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 12 (v Kč/osobu/rok)

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Časová řada má rostoucí trend do roku 2017, kdy došlo k výraznému poklesu a následné stagnaci výdajů oddílu 12. Zároveň je zřejmý poměrně stálý procentuální rozdíl mezi oběma typy domácností, který se udržuje mezi 20-33 procentními body.

Výdaje na oddíl 12 činí v roce 2019 v domácnostech se zaměstnancem s nižším vzděláním 9 717 Kč/osobu, což představuje 7 % jejich celkové spotřeby. V roce 2016 to však bylo 12,4 %. Pokles výdajů na oddíl 12 je zřejmý také u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním. V roce 2016 činily vydání na tento oddíl 12,8 % z celkových spotřebních vydání domácností a v roce 2019 už jen 7,2 % celkové spotřeby, konkrétně 12 251 Kč/osobu. Pokles v roce 2017 by mohl být způsoben podrobnějším uspořádáním klasifikace individuální spotřeby CZ – COICOP.

Skupinami s nejvyššími výdaji oddílu 12 Ostatní zboží a služby byly v roce 2019 skupiny 12.1 Osobní péče a 12.5 Pojištění. Tyto dvě skupiny tvoří u obou typů domácností přes 80 % výdajů ve 12 oddílu spotřebních vydání.

Ve skupině pojištění tvoří většinu výdajů výdaje na pojištění související s dopravou, tj. havarijní pojištění vozidel, povinné ručení apod. Zde platí, že výdaje na pojištění související s dopravou jsou vyšší u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním, kdy předpokládáme, že i příjmy takové rodiny by měly být vyšší, a tudíž se zde nabízí i možnost pořízení automobilu vyšší cenové relace, od které se odvíjí částka pojistného.

5 Závěr

Bakalářská práce se zabývala vývojem čistých peněžních příjmů domácností a dále vývojem a strukturou spotřebního vydání domácností v České republice v letech 2010–2019. Konkrétně byly sledovány dvě skupiny domácností. První skupinu tvořily domácnosti v čele se zaměstnancem s nižším vzděláním a druhou skupinu pak domácnosti se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele. Oba typy domácností byly porovnány z hlediska příjmů i z hlediska vydání a jejich struktury.

Veškeré údaje týkající se příjmů a vydání včetně struktury vydání byly převzaty od Českého statistického úřadu, konkrétně ze statistik rodinných účtů, jejichž součástí je také individuální klasifikace spotřebního vydání COICOP. Prostřednictvím této klasifikace jsou vydání za zboží a služby členěny dle svého účelu. Právě na základě této klasifikace byla provedena i analýza změn ve struktuře vydání u obou sledovaných skupin domácností formou časových řad od roku 2010. Vlastní analýza prokázala, že většina položek oddílů klasifikace individuální spotřeby má rostoucí tendenci.

Největší část výdajů v roce 2019 připadá u obou skupin domácností na bydlení, vodu, energie a paliva, které tvoří 21 % z celkových spotřebních výdajů u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním, a dokonce 23,4 % spotřebních vydání domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele. Právě u domácností v čele se zaměstnancem s nižším vzděláním byl od roku 2010 nárůst na vydání oddílu Bydlení, voda energie, paliva, nejvyšší, a to o 2,9 %. Je třeba dodat, že jde o nezbytné výdaje domácností. U domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele byl největší procentuální nárůst 2,5 % zaznamenán v oddílu 11 Stravování a ubytování, kdy tato vydání nejsou v převážné většině nezbytná.

Velkou část svých finančních prostředků vynakládají oba typy domácností na potraviny a nealkoholické nápoje. Na tyto položky připadá v roce 2019 u domácností v čele se zaměstnancem s nižším vzděláním 20,2 % z celkových spotřebních vydání a 17,1 % u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele.

Výdaje na dopravu zaujímají u obou skupin domácností 11 % spotřebních vydání a zaujímají tak třetí nejvyšší podíl na vydáních sledovaných domácností v roce 2019.

Poměrně velkou část spotřebních výdajů obou skupin tvoří v roce 2019 vydání na rekreaci a kulturu, u domácností v čele se zaměstnancem s nižším vzděláním 8,8 %

a u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele 11,5 % spotřebního vydání. Zde je třeba zmínit, že u první šetřené skupiny došlo oproti roku 2010 k 0,5 % poklesu a u druhé šetřené skupiny naopak vydání o 0,4 % rostla.

Nejmenší část výdajů tvoří výdaje na vzdělávání a zdraví. Není to však důvodem ke znepokojení. Vzdělávání v ČR je na dobré úrovni. Školy všech stupňů jsou veřejnosti dostupné, a to nejen svojí vzdáleností, ale především výší školného ve veřejných a státních školách, které je z převážné části hrazeno ze státního rozpočtu. Také systém veřejného zdravotnictví, má vysokou úroveň a dlouhodobě je české zdravotnictví kladně hodnoceno. Většina zdravotních úkonů a nákladná péče jsou hrazeny ze zdravotního pojištění. Podmínkou je samozřejmě uzavření smlouvy mezi zdravotním zařízením, které službu poskytuje a zdravotní pojišťovnou, která péči hradí. Vydání na oddíl 06 Zdraví tak tvoří především léky, vitamínové doplňky, brýle, ortopedické pomůcky, či zubní protetika.

Další relativně malou položku vydání domácností tvoří vydání na alkoholické nápoje a tabák. V roce 2019 vykazují u domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele 3,8 % celkových spotřebních vydání a 2,5 % u domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele. Alarmující je ale následující zjištění. U domácností se zaměstnancem s nižším vzděláním v čele spotřební výdaje na tabák a tabákové výrobky vzrostly oproti roku 2018 o 14,3 %, a tak v roce 2019 dosáhly svého maxima, částky 2 618 Kč/osobu/rok.

V roce 2019 tvoří výdaje na alkohol a tabák u domácností s nižším vzděláním 5 303 Kč/osobu, což je 3,8 % z celkových spotřebních vydání. Pokud srovnáme tuto procentuální hodnotu s výdaji na odívání a obuv, kde v roce 2019 činí 4,4 % z celkových vydání, můžeme říci, že se vydání na oba oddíly liší pouze o desetiny procentního bodu. To je obzvlášť znepokojivé. Útěchou nám mohou být data u domácností v čele se zaměstnancem s vyšším vzděláním, kde jsme zaznamenali mezi lety 2018/2019 pokles výdajů na tabák a tabákové zboží o 19,1 %. Výdaje na tuto komoditu se v roce 2019 zastavily na hodnotě 1 296 Kč/osobu a přiblížily se tak hodnotám dosavadního minima v letech 2012 a 2013.

Nejvíce finančních prostředků vynaložily v roce 2010 obě skupiny zaměstnaneckých domácností za bydlení, vodu, energie a paliva dále za potraviny a nealkoholické nápoje a dopravu, a to platí i pro rok 2019.

Po celé sledované období deseti let příjmy domácností rostly, a to jak nominálně, tak reálně. Největší růst příjmů byl zaznamenán u obou sledovaných domácností mezi roky 2018 a 2019. V domácnostech se zaměstnancem s nižším vzděláním dosáhl v roce 2019 čistý roční peněžní příjem výše 185 396 Kč/osobu. U domácností v čele se zaměstnancem s vyšším vzděláním dosáhl ve stejném roce čistý roční příjem na osobu 231 390 Kč.

Ze svého příjmu vydaly v roce 2010 domácnosti se zaměstnancem s nižším vzděláním částku 109 061 Kč/osobu/rok, což tvoří 77,8 % čistého příjmu domácnosti, v roce 2019 to bylo 137 841 Kč/osobu/rok tedy 74,3 %. Tyto domácnosti si za své příjmy mohly dovolit zakoupit více zboží i služeb než v roce 2010. Velký rozdíl (3,5 procentních bodů) může naznačovat neustále se zvyšující životní úroveň této skupiny domácností. U domácností se zaměstnancem s vyšším vzděláním v čele tvoří v roce 2010 spotřební vydání částku 128 331 Kč/osobu/rok, což je 74,3 % z čistého příjmu domácnosti a v roce 2019 to bylo 169 843 Kč/osobu/rok, tj. 73,4 %. Zde není rozdíl tak markantní jako u domácností, kde v čele stojí osoba s nižším vzděláním.

Závěrem lze říci, že můžeme v následujících letech předpokládat velké změny jak na straně příjmů, tak vydání. Nepříznivá epidemiologická situace v roce 2020 a 2021 se jistě projeví na výši spotřebního vydání domácností. Výši příjmů domácností jistě ovlivní vyšší míra nezaměstnanosti i nižší příjmy v době nouzového stavu.

Rozhodně se projeví ve vydáních na oddíl 11 Stravování a ubytování, které by z logiky věci (uzavření restaurací, kaváren) měly být nižší. Propad zaznamenáme také u oddílu 09 Rekreační a kultury (prakticky po celý rok 2020 je omezen provoz sportovišť, divadel, kin, nekonají se koncerty, jsou zavřená muzea a galerie). Výdaje na oddíl 03 Odívání a obuv budou mít také spíše klesající tendenci.

Naopak růst vydání by se měl projevit u oddílu 01 Potravin a nealkoholických nápojů. Také náklady na oddíl 04 Bydlení, vodu, plyn a paliva budou s největší pravděpodobností oproti roku 2019 vyšší. Velká část obyvatel ČR se ze svých pracovišť a vzdělávacích institucí přesunula domů. Pracovali na tzv. homeoffice, žáci a studenti se vzdělávali v rámci distanční výuky rovněž z domu.

Vzhledem k vývoji epidemiologické situace (pandemie COVID – 19) a na ní vázaná opatření, která byla vládou ČR nastavena (uzavření výrobních podniků, utlumení výroby) lze očekávat i pokles české ekonomiky, která byla dosud poměrně stabilní.

6 Seznam použitých zdrojů

BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ, 2010. Průvodce základními statistickými metodami. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3243-5.

HANČLOVÁ, Jana a Lubor TVRDÝ, 2003. Úvod do analýzy časových řad [online]. Ostrava [cit. 2021-01-31]. Dostupné z:
https://www.fd.cvut.cz/departament/k611/PEDAGOG/VSM/7_AnalyzaCasRad.pdf.
Skripta. VŠB- TU Ostrava, Ekonomická fakulta.

HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ, Jan SEGER a Jakub FISCHER, 2006. Statistika pro ekonomy. 7. vyd. Praha: Professional Publishing. ISBN 80-86419-30-4.

KÁBA, Bohumil a Libuše SVATOŠOVÁ, 2012. Statistické nástroje ekonomického výzkumu. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-359-9.

LIPOVSKÁ, Hana, 2017. Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0120-7.

MÁLEK, Petr, Gabriela OŠKRDALOVÁ a Petr VALOUCH, 2010. Osobní finance. Brno. Studijní materiál k předmětu Osobní finance. Masarykova univerzita.

NEUBAUER, Jiří, Marek SEDLAČÍK a Oldřich KŘÍŽ, 2016. Základy statistiky: aplikace v technických a ekonomických oborech. 2., rozšířené vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5786-5.

PAVELKA, Tomáš, 2007. Makroekonomie: základní kurz. 2., aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. ISBN 9788086730219.

SMRČKA, Luboš, 2010. Rodinné finance: ekonomická krize a krach optimismu. Praha: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-199-4.

SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA, 2008. Statistické metody II. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. ISBN 978-80-213-1736-9.

SVATOŠOVÁ, Libuše, Bohumil KÁBA a Marie PRÁŠILOVÁ. 2004. Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat: učební texty. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra statistiky. ISBN 80-213-1189-4.

SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL, 2014. Osobní finance: řízení financí pro každého. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. Finance. ISBN 978-80-247-4832-0.

Internetové zdroje

LITSCHMANNOVÁ, Martina. Úvod do statistiky (interaktivní učební text) [online]. Ostrava: Vysoká škola báňská, Technická univerzita, 2011. [cit. 2021-01-09] Dostupné z: <http://mi21.vsb.cz/modul/uvod-do-statistiky>

ČSÚ. Český statistický úřad: Česká republika od roku 1989 v číslech [online tabulka], 2020. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/123502879/32018120_1201.pdf/0db0fe37-f744-4ecd-ba02-b283517db786?version=1.3

ČSÚ. Český statistický úřad: Historie a vývoj soukromého školství - 2010 [online], 2011. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534652/w-3316-11a1.pdf/d050ded2-b530-46ba-ab0e-4c5c8a429dc9?version=1.0>

ČSÚ. Český statistický úřad: Klasifikace individuální spotřeby - II. METODICKÁ ČÁST (CZ-COICOP) [online], 2014. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/23208816/cz-coicop2.pdf/a9e3069e-c3a0-436c-9d91-c1c7916822bf?version=1.0>

ČSÚ. Český statistický úřad: Klasifikace individuální spotřeby - III. SYSTEMATICKÁ ČÁST (CZ-COICOP) [online], 2014. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/23208816/cz-coicop.pdf/2abcd94d-d019-4f76-b3f1-9f998b1674cb?version=1.0>

ČSÚ. Český statistický úřad: Metodika - příjmy, výdaje a životní podmínky domácností [online], 2015. Praha: Český statistický úřad [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/120613_prijmy

ČSÚ. Český statistický úřad: Metodické vysvětlivky [online], 2014. Praha: Český statistický úřad [cit. 2020-09-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/3001-04-_za_rok_2003-_i_dil___socialni_skupiny-_prijmova_pasma_-metodicke_vysvetlivky

ČSÚ. Český statistický úřad: Opatření Českého statistického úřadu k zavedení Klasifikace individuální spotřeby podle účelu CZ-COICOP [online], 2014. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/opatreni_cesko

ČSÚ. Český statistický úřad: Příjmy a životní podmínky domácností - 2019 [online], 2020. Praha: Český statistický úřad [cit. 2020-09-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/125571069/16002120mc.pdf/928a9d22-e11d-4fa1-82c4-06ef6354e1c2?version=1.0>

ČSÚ. Český statistický úřad: Příjmy a životní podmínky domácností - 2019 [online tabulka], 2020. Praha: Český statistický úřad [cit. 2020-11-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/125571069/160021201c.pdf/27eb110f-9d07-4051-9794-4a1d2d504253?version=1.2>

ČSÚ. Český statistický úřad: Spotřební výdaje domácností - 2019 [online], 2020. Praha: Český statistický úřad [cit. 2020-11-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/130896601/16006620m.pdf/f24e63db-7e1b-426b-a1d5-3b010b855a30?version=1.1>

ČSÚ. Český statistický úřad: Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika do roku 2016 [online], 2019. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-01-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika>

ČSÚ. Český statistický úřad: Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika od roku 2017 [online], 2020. Praha: Český statistický úřad [cit. 2021-01-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika-v-roce-2017>

Daně pro lidi.cz: Nepeněžní příjmy [online], 2018. [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <https://www.daneprolidi.cz/aktualita/nepenezni-prijmy-top.htm>

Epravo.cz: K pojmu společné domácnosti. Epravo.cz [online]. [cit. 2020-06-26]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-pojmu-spolecne-domacnosti-100793.html>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách [online], © 2013–2021. Praha: MŠMT [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach>

Vimjakna.cz: Školkové aneb kdy vám stát zaplatí školku [online], 2021. [cit. 2021-01-22]. Dostupné z: <https://vimjakna.cz/dane/skolkovne/>

7 Přílohy

Příloha 1: Tabulka ke grafu 1 - Vývoj počtu domácností v čele se zaměstnanci v letech 2010-2019

Příloha 2: Tabulka ke grafu 2 - Čisté peněžní příjmy domácností v letech 2010-2019
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 3: Tabulka ke grafu 3 - Vývoj spotřebních vydání domácností v letech 2010-2019
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 4: Tabulka ke grafu 4 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 01
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 5: Tabulka ke grafu 5 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 02
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 6: Tabulka ke grafu 6 - Podrobnější vývoj spotřebních vydání v oddíle 02
(skupina 02.1)

Příloha 7: Tabulka ke grafu 7 - Podrobnější vývoj spotřebních vydání v oddíle 02
(skupina 02.2)

Příloha 8: Tabulka ke grafu 8 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 03
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 9: Tabulka ke grafu 9 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 04
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 10: Vydání na oddíl 04 Bydlení, voda, energie, paliva (v Kč/osobu/rok)

Příloha 11: Tabulka ke grafu 10 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 05
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 12: Vydání na oddíl 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy (v
Kč/osobu/rok)

Příloha 13: Tabulka ke grafu 11 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 06
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 14: Tabulka ke grafu 12 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 07
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 15: Vydání na oddíl 07 Doprava (v Kč/osobu/rok)

Příloha 16: Tabulka ke grafu 13 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 08
(v Kč/osobu/rok)

Příloha 17: Vydání na oddíl 08 Pošta a telekomunikace (v Kč/osobu/rok)

Příloha 18: Tabulka ke grafu 14 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 09 (v Kč/osobu/rok)

Příloha 19: Vydání na oddíl 09 Rekreace a kultura (v Kč/osobu/rok)

Příloha 20: Tabulka ke grafu 15 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 10 (v Kč/osobu/rok)

Příloha 21: Tabulka ke grafu 16 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 11 (v Kč/osobu/rok)

Příloha 22: Tabulka ke grafu 17 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 12 (v Kč/osobu/rok)

Příloha 23: Vydání na oddíl 12 Ostatní zboží a služby (v Kč/osobu/rok)

Příloha 1: Tabulka ke grafu 1 - Vývoj počtu domácností v čele se zaměstnanci v letech 2010-2019

POČET DOMÁCNOSTÍ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci s nižším vzděláním	973790	910097	895893	905036	874872	853475	860173	877626	861912	889081
zaměstnanci s vyšším vzděláním	1074798	1124072	1126861	1156210	1184349	1212063	1227573	1253791	1304236	1317258

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 2: Tabulka ke grafu 2 - Čisté peněžní příjmy domácností v letech 2010-2019

(v Kč/osobu/rok)

ČISTÉ PENĚŽNÍ PŘÍJMY	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	140 127	135 611	138 743	140 193	144 708	152 171	156 723	160 495	172 355	185 396
zaměstnanci vyšší vzdělání	172 689	171 671	179 243	174 837	182 790	181 225	192 615	207 605	218 860	231 390
rozdíl příjmů	32 562	36 060	40 500	34 644	38 082	29 054	35 892	47 110	46 506	45 994
podíl příjmů	81%	79%	77%	80%	79%	84%	81%	77%	79%	80%

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 3: Tabulka ke grafu 3 - Vývoj spotřebních vydání domácností v letech 2010-2019

(v Kč/osobu/rok)

SPOTŘEBNÍ VYDÁNÍ	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	109 061	106 317	107 272	110 261	111 637	114 139	115 232	128 358	131 910	137 841
zaměstnanci vyšší vzdělání	128 331	132 006	132 598	133 871	134 691	133 555	140 756	165 159	171 748	169 843

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 4: Tabulka ke grafu 4 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 01

(v Kč/osobu/rok)

Potraviny a nealkoholické nápoje	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	21 521	21 085	22 146	23 033	23 520	23 721	23 414	26 743	27 539	27 894
zaměstnanci vyšší vzdělání	21 430	21 911	22 971	23 371	23 725	23 576	24 166	28 166	28 713	28 998

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 5: Tabulka ke grafu 5 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 02

(v Kč/osobu/rok)

Alkoholické nápoje, tabák	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	3 400	3 442	3 476	3 495	3 751	3 922	4 078	4 805	5 024	5 303
zaměstnanci vyšší vzdělání	2 860	2 945	2 942	2 940	3 059	3 114	3 213	4 534	4 641	4 306

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 6: Tabulka ke grafu 6 - Podrobnější vývoj spotřebních vydání v oddíle 02 (skupina 02.1)

Alkoholické nápoje	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	1 457	1 465	1 492	1 553	1 595	1 630	1 624	2 650	2 733	2 685
zaměstnanci vyšší vzdělání	1 528	1 597	1 662	1 694	1 754	1 731	1 838	3 011	3 097	3 010

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 7: Tabulka ke grafu 7 - Podrobnější vývoj spotřebních vydání v oddíle 02 (skupina 02.2)

Tabák	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	1 943	1 977	1 984	1 943	2 156	2 292	2 454	2 155	2 290	2 618
zaměstnanci vyšší vzdělání	1 332	1 348	1 280	1 246	1 305	1 384	1 375	1 524	1 544	1 296

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 8: Tabulka ke grafu 8 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 03

(v Kč/osobu/rok)

Odivání a obuv	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	5 414	5 161	5 078	5 216	5 502	5 915	6 052	5 777	5 819	6 073
zaměstnanci vyšší vzdělání	7 634	7 437	7 365	7 602	7 737	7 682	8 433	10 177	10 406	9 492

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 9: Tabulka ke grafu 9 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 04

(v Kč/osobu/rok)

Bydlení, voda, energie, paliva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	22 321	23 123	22 296	23 250	22 943	22 444	22 700	30 219	31 183	32 303
zaměstnanci vyšší vzdělání	24 716	25 412	25 720	26 201	25 056	24 450	25 222	33 602	35 003	35 729

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 10: Vydání na oddíl 04 Bydlení, voda, energie, paliva (v Kč/osobu/rok)

Domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
04 Bydlení, voda, energie, paliva	22 321	23 123	22 296	23 250	22 943	22 444	22 700	30 219	31 183	32 303
Nájemné z bytu	5 508	5 606	5 451	5 835	6 090	5 903	6 246	6 357	6 689	10 260
Běžná údržba a drobné opravy bytu	2 323	2 762	1 933	1 759	1 730	1 844	2 036	3 171	3 291	2 653
Dodávka vody a jiné služby související s bydlením	2 281	2 304	2 403	2 471	2 585	2 678	2 711	4 195	4 258	3 414
Elektrická a tepelná energie, plyn, paliva	12 209	12 451	12 509	13 185	12 538	12 019	11 708	16 498	16 944	15 975

Domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
04 Bydlení, voda, energie, paliva	24 716	25 412	25 720	26 201	25 056	24 450	25 222	33 602	35 003	35 729
Nájemné z bytu	6 863	7 208	7 397	7 308	7 343	7 659	7 794	6 900	7 030	10 967
Běžná údržba a drobné opravy bytu	2 497	2 679	2 393	2 486	2 188	1 780	2 018	6 063	6 668	6 019
Dodávka vody a jiné služby související s bydlením	2 624	2 722	2 775	2 866	2 939	3 033	3 171	4 605	4 657	3 867
Elektrická a tepelná energie, plyn, paliva	12 731	12 803	13 155	13 540	12 585	11 978	12 239	16 034	16 648	14 876

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 11: Tabulka ke grafu 10 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 05

(v Kč/osobu/rok)

Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	6 631	6 675	5 886	6 016	6 384	6 563	6 686	8 103	8 266	9 962
zaměstnanci vyšší vzdělání	8 620	8 598	8 023	7 756	8 022	8 520	9 033	11 883	12 461	10 715

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 12: Vydání na oddíl 05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy (v Kč/osobu/rok)

Domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	6 631	6 675	5 886	6 016	6 384	6 563	6 686	8 103	8 266	9 962
Nábytek, bytové zařízení a výzdoba, koberce a ostatní podlahové krytiny	2 269	2 297	1 946	1 934	1 923	2 011	1 896	2 148	2 229	3 755
Bytový textil	528	463	491	449	573	633	657	592	620	654
Přístroje a spotřebiče pro domácnost	1 368	1 408	1 138	1 271	1 560	1 307	1 389	1 398	1 310	1 596
Nádobí a kuchyňské potřeby	473	478	445	471	443	507	567	643	661	710
Výrobky pro dům a zahradu	595	696	513	533	489	618	607	1 261	1 305	1 066
Zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti	1 397	1 333	1 352	1 360	1 396	1 488	1 570	2 062	2 141	2 181

Domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	8 620	8 598	8 023	7 756	8 022	8 520	9 033	11 883	12 461	10 715
Nábytek, bytové zařízení a výzdoba, koberce a ostatní podlahové krytiny	3 636	3 393	3 189	2 698	2 734	3 084	2 928	3 152	3 284	2 985
Bytový textil	610	611	582	616	668	648	726	785	801	731
Přístroje a spotřebiče pro domácnost	1 527	1 791	1 469	1 595	1 716	1 832	2 146	3 413	3 679	2 404
Nádobí a kuchyňské potřeby	613	617	618	657	621	655	688	958	991	983
Výrobky pro dům a zahradu	705	686	668	675	732	766	957	1 269	1 321	1 206
Zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti	1 530	1 500	1 496	1 516	1 550	1 534	1 589	2 306	2 385	2 406

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 13: Tabulka ke grafu 11 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 06

(v Kč/osobu/rok)

Zdraví	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	2 276	2 262	2 276	2 215	2 333	2 408	2 615	2 370	2 497	2 978
zaměstnanci vyšší vzdělání	2 912	3 099	3 061	3 000	3 108	2 944	3 123	3 909	4 056	4 393

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 14: Tabulka ke grafu 12 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 07

(v Kč/osobu/rok)

Doprava	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	13 488	12 260	13 053	13 339	12 707	13 398	13 997	13 563	14 048	15 699
zaměstnanci vyšší vzdělání	14 754	16 656	16 871	17 185	16 402	16 497	17 607	18 323	19 358	19 593

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 15: Vydání na oddíl 07 Doprava (v Kč/osobu/rok)

Domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
07 Doprava	13 488	12 260	13 053	13 339	12 707	13 398	13 997	13 563	14 048	15 699
Nákup osobních dopravních prostředků	4 471	2 985	3 132	3 277	2 165	2 866	3 860	3 919	3 883	5 184
Provoz osobních dopravních prostředků	7 402	7 624	8 267	8 268	8 691	8 606	8 369	8 082	8 617	9 219
Dopravní služby	1 615	1 650	1 654	1 795	1 851	1 926	1 768	1 562	1 548	1 296

Domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
07 Doprava	14 754	16 656	16 871	17 185	16 402	16 497	17 607	18 323	19 358	19 593
Nákup osobních dopravních prostředků	3 680	4 735	4 383	4 871	3 702	4 669	5 500	2 135	2 272	2 713
Provoz osobních dopravních prostředků	8 760	9 458	10 170	9 966	10 377	9 574	10 121	13 551	14 467	14 347
Dopravní služby	2 314	2 463	2 319	2 348	2 323	2 254	1 987	2 637	2 619	2 533

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 16: Tabulka ke grafu 13 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 08

(v Kč/osobu/rok)

Pošty a telekomunikace	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	5 158	5 033	5 140	5 029	5 029	5 084	5 174	6 452	6 465	6 643
zaměstnanci vyšší vzdělání	5 869	5 656	5 739	5 611	5 467	5 399	5 407	7 098	6 966	6 842

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 17: Vydání na oddíl 08 Pošta a telekomunikace (v Kč/osobu/rok)

Domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
08 Pošty a telekomunikace	5 158	5 033	5 140	5 029	5 029	5 084	5 174	6 452	6 465	6 643
Poštovní služby	73	65	63	57	56	64	64	64	64	75
Telefonní a telefaxové přístroje	275	202	261	275	376	371	393	591	527	535
Telefonické a telefaxové služby	4 811	4 766	4 816	4 698	4 597	4 649	4 716	5 797	5 874	6 032

Domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
08 Pošty a telekomunikace	5 869	5 656	5 739	5 611	5 467	5 399	5 407	7 098	6 966	6 842
Poštovní služby	107	104	96	88	88	85	80	108	114	125
Telefonní a telefaxové přístroje	333	300	313	375	479	499	558	1 244	1 124	851
Telefonické a telefaxové služby	5 429	5 252	5 330	5 148	4 899	4 814	4 769	5 746	5 727	5 867

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 18: Tabulka ke grafu 14 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 09

(v Kč/osobu/rok)

Rekreace a kultura	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	10 161	9 092	8 955	9 164	9 255	9 791	9 364	11 997	11 988	12 127
zaměstnanci vyšší vzdělání	14 252	14 600	13 850	13 605	14 352	13 802	15 184	18 987	19 876	19 616

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 19: Vydání na oddíl 09 Rekreace a kultura (v Kč/osobu/rok)

Domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
09 Rekreace a kultura	10 161	9 092	8 955	9 164	9 255	9 791	9 364	11 997	11 988	12 127
Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat	1 725	1 328	1 063	1 209	1 096	1 184	1 028	1 422	1 289	1 122
Další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	59	84	116	100	106	104	92	984	781	684
Ostatní výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu; květiny a zahrady, domácí zvířata	2 719	2 568	2 486	2 475	2 652	2 924	2 726	3 959	4 025	4 002
Rekreační a kulturní služby	2 545	2 398	2 374	2 468	2 482	2 605	2 613	3 030	3 158	3 334
Noviny, knihy, papírenské zboží	1 135	981	1 005	968	986	991	999	975	1 000	974
Dovolená s komplexními službami	1 978	1 733	1 911	1 943	1 932	1 984	1 905	1 628	1 735	2 010

Domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
09 Rekreace a kultura	14 252	14 600	13 850	13 605	14 352	13 802	15 184	18 987	19 876	19 616
Zařízení a vybavení audiovizuální, fotografická a pro zpracování dat	2 040	2 049	1 783	1 714	1 702	1 468	1 493	2 640	2 629	1 776
Další výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu	216	206	157	98	105	200	175	93	99	172
Ostatní výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu; květiny a zahrady, domácí zvířata	3 696	3 614	3 653	3 571	3 711	3 780	4 257	5 591	5 718	5 797
Rekreační a kulturní služby	3 669	3 678	3 760	3 688	3 894	3 773	4 223	5 209	5 495	5 787
Noviny, knihy, papírenské zboží	1 452	1 335	1 290	1 247	1 262	1 214	1 300	1 555	1 599	1 788
Dovolená s komplexními službami	3 179	3 718	3 208	3 287	3 676	3 367	3 736	3 899	4 335	4 295

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 20: Tabulka ke grafu 15 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 10

(v Kč/osobu/rok)

Vzdělávání	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	571	562	675	613	639	599	623	1 133	1 152	1 196
zaměstnanci vyšší vzdělání	1 241	1 235	1 248	1 052	1 101	1 136	1 124	1 824	1 735	2 848

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 21: Tabulka ke grafu 16 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 11

(v Kč/osobu/rok)

Stravování a ubytování	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	5 482	5 298	5 540	5 535	5 688	6 144	6 261	7 858	8 194	7 946
zaměstnanci vyšší vzdělání	8 233	8 370	8 821	8 739	9 124	9 416	10 215	14 334	15 569	15 059

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 22: Tabulka ke grafu 17 - Vývoj spotřebních vydání domácností na oddíl 12

(v Kč/osobu/rok)

Ostatní zboží a služby	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zaměstnanci nižší vzdělání	12 637	12 323	12 750	13 356	13 886	14 149	14 269	9 336	9 736	9 717
zaměstnanci vyšší vzdělání	15 811	16 086	15 988	16 807	17 539	17 020	18 029	12 323	12 964	12 251

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 23: Vydání na oddíl 12 Ostatní zboží a služby (v Kč/osobu/rok)

Domácnosti zaměstnanců s nižším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
12 Ostatní zboží a služby	12 637	12 323	12 750	13 356	13 886	14 149	14 269	9 336	9 736	9 717
Osobní péče	3 291	3 188	3 259	3 299	3 523	3 642	3 716	3 351	3 484	3 732
Osobní potřeby a doplňky jinde neuvedené	727	677	733	665	786	852	894	872	885	834
Sociální péče	13	10	33	22	25	19	2	79	89	16
Pojištění	7 626	7 436	7 749	8 328	8 638	8 772	8 931	4 326	4 591	4 639
Finanční služby jinde neuvedené	744	743	758	707	658	575	511	375	377	259
Ostatní služby jinde neuvedené	236	270	218	336	256	288	215	332	310	238

Domácnosti zaměstnanců s vyšším vzděláním	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
12 Ostatní zboží a služby	15 811	16 086	15 988	16 807	17 539	17 020	18 029	12 323	12 964	12 251
Osobní péče	4 266	4 242	4 223	4 231	4 392	4 410	4 498	4 916	5 112	5 193
Osobní potřeby a doplňky jinde neuvedené	1 103	1 095	1 037	1 009	1 055	1 116	1 246	1 070	1 078	1 117
Sociální péče	12	43	26	75	82	87	48	64	59	25
Pojištění	9 179	9 297	9 603	10 382	10 904	10 501	11 461	5 369	5 759	5 024
Finanční služby jinde neuvedené	800	803	754	695	635	528	445	261	268	206
Ostatní služby jinde neuvedené	451	606	344	415	472	378	330	641	688	687

Zdroj dat: ČSÚ, vlastní zpracování